

UNIVERSUL ȘCOLII

- *Editorial*
- *Evenimente din viața școlii*
- *Opinii*
- *Didactica*
- *Proiecte educaționale*
- *Edi*
- *Noutăți editoriale*
- *Diverse*
- *Informații utile*

EDITURA UNIVERSUL ȘCOLII
 a CASEI CORPULUI DIDACTIC ALBA
 Alba Iulia, Str. G. Bethlen nr. 7, Cod 510009
 Tel. 0258/826147, Fax. 0258/833101
 Web: www.ccdab.ro,
 E-mail: ccdab@yahoo.com

Director:**Prof. Deák – Székely Szilárd Levente****Redactor șef:** prof. Oros Ligia Elena**Redactori:** prof. Comaniciu Cristina, prof. Jude Laurențiu, prof. Nandrea Maria, ing. ec. Onișoru Viorica**Colaboratori:** insp. gen. prof. Dărămuș Eugenia Marcela

lector univ. dr. Scheau Ioan

Tehnoredactare: aj. analist programator Popa Ioan**Corectura:** Prof. Nandrea Maria

© Autorii, conform legislației în vigoare, răspund în fața legii, în ceea ce privește plagiatul sau orice altă formă de atingere a dreptului de autor.

SUMAR

Consilierea psihopedagogică și învățarea eficientă - Prof. Anca Monica Iuliana	2
Mobilitatea resurselor umane (nedumeriri elucidate) partea a II a – Prof. Negucioiu Constantin	4
Imaginea clerului și credincioșilor ortodocși din Transilvania în relatările călătorilor străini – Prof. Cetean Daniela Valeria	7
A fi părinte, profesie sau artă? - Prof. Lațiu Camelia Lucia, prof. Lațiu Ioan	14
Zilele francofoniei la Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan” Alba Iulia, 14-21 martie 2016 - Prof. Rusu Sofica	15
Cultivarea creativității la școlarul mic-Înv. Sav Ana Maria	19
Necesitatea cunoașterii psihopedagogice a copilului – Prof. înv. primar Oneș Ana Maria	21
Prevenirea abandonului școlar și creșterea performanțelor școlare la Școala Gimnazială “D. Radu” Rădești – Prof. Popa Larisa Laura	23
Umanizează-ți cursurile! - Prof. Căpâlna Daniela	24
Dezvoltarea și cultivarea creativității elevilor – Ed. Pașca Alina Maria	25
Formarea unor competențe de management al stresului prin consiliere educațională - Prof. Oprița Ioana	27
Rolul și importanța utilizării calculatorului în educația copiilor preșcolari - Prof. înv. preșcolar Balea Livia Valentina	30
Metodele active – deziderat al actului didactic - Prof. Caizer Daniela	32
Ça bouge a Teiuș! - Prof. Popa Adriana	33

CONSILIEREA PSIHOPEDAGOGICĂ ȘI ÎNVĂȚAREA EFICIENTĂ

Prof. Anca Monica-Iuliana, CJRAE Alba

Realizarea învățării presupune un consum de resurse. Resursele necesare învățării sunt, în mod esențial, resursele psihologice ale celui ce învață (elev, student, cursant).

Contrar aparențelor și opiniilor de bun-simț, potrivit cărora realizarea învățării presupune utilizarea și consumul de resurse intelectuale, învățarea eficientă și durabilă angajează individul, întreaga sa personalitate, cu toate resursele lui.

Resursele psihologice ale unei persoane sunt:

a) resurse cognitiv-intelectuale care includ:

- cunoștințe declarative (informații stocate în memoria de lungă durată);
- cunoștințe procedurale (algoritmi de operare cu informațiile, modalități de înțelegere/comprehenșiune;
- strategii și scheme cognitive/ de gândire (de luare a deciziilor și de rezolvare de probleme).

b) resurse afectiv-motivaționale:

- dispoziții afective favorabile realizării învățării (curiozitatea, plăcerea, satisfacția de a învăța, de a cunoaște, de a descoperi, de a explora);
- motivația învățării (trebuințe, interese, aspirații, scopuri, idealuri);
- inteligență emoțională (capacitatea de a gestiona afectivitatea în favoarea realizării învățării).

c) resurse atențional-voliționale:

- focalizarea și concentrarea pe sarcină/ problemă;
- mobilizarea voluntară (capacitatea de efort voluntar și de angajament subiectiv).

d) resurse instrumental-comportamentale:

- aptitudini;
- abilități, priceperi, deprinderi;
- comportamente rezolutive;
- conduite favorabile învățării.

e) resurse de personalitate:

- temperamentale (de energizare și dinamizare);
- caracteriale (atitudinal-valorice, de orientare preferențială);
- creativitate;
- conduită inteligentă (valorificarea tipului dominant de inteligență);
- stil de inteligență (modul preferat și eficient de învățare);
- imaginea de sine și stima de sine.

În procesul realizării învățării, individul utilizează resursele de care dispune resurse care se consumă și sunt încorporate în produsele învățării (cunoștințe, abilități, deprinderi, competențe, atitudini, comportamente).

Ca orice alt tip de resurse, și cele psihologice sunt limitate. A învăța eficient înseamnă a îndeplini obiectivele stabilite folosind resursele disponibile. Capacitatea de învățare a unei persoane este în strânsă dependență de resursele ei psihologice, dar mai ales de modul de gestionare și utilizare a acestora de către persoana în cauză.

Eficiența/ eficacitatea personală se referă la modul în care individul își utilizează maximal și își controlează optimal propriile resurse, îndeosebi pe cele psihice pentru a obține rezultate/performance ridicate sau cel puțin scontate.

Potrivit lui Jean-Francois Decker (1988, 1989) apud M. Zlate, 2004, pp.177-178) eficiența personală este determinată de acțiunea conjugată a trei factori:

- a) motivația individului - dorința lui de a realiza obiectivele propuse;

- b) credința și convingerea acestuia în reușită, în posibilitatea atingerii obiectivelor stabilite, grație propriilor capacități;
- c) voința persoanei - decizia de a îndeplini obiectivele, decizie însoțită de mobilizarea resurselor și de utilizarea lor adecvată.

Cei trei factori implicați în realizarea eficienței personale se interinfluențează și se susțin reciproc. Astfel, forța motivațională facilitează dezvoltarea convingerilor pozitive și inhibarea celor negative. Pe de altă parte, cu cât motivația este mai puternică, cu atât va fi mai ușor de luat decizia, în vreme ce, în cazul unei motivații slabe, luarea unei decizii va fi din ce în ce mai dificilă. În sfârșit, convingerile și credințele pozitive puternice ale individului în obținerea succesului facilitează luarea deciziei, pe când convingerile slabe și/ sau negative îngreunează luarea deciziei. La rândul ei, decizia luată favorizează inhibarea convingerilor contrare, în vreme ce tergiversarea sau chiar absența unei decizii întăresc convingerile negative.

Eficiența (reușita) într-o activitate este determinată de trei categorii de factori, consideră Guy Missoum, 2003 apud I. Al. Dumitru, 2008. Acești factori sunt:

- a) potențialul psihologic al individului - concretizat în abilitățile și capacitățile acestuia de procesare adecvată a informațiilor, de gestionare optimă a emoțiilor, de disponibilizare și utilizare corespunzătoare a energiei și a dinamismului comportamental însoțite de încrederea în forțele proprii și de convingerea autoeficienței;
- b) strategiile mentale ale persoanei - modul de abordare a unei situații-problemă;
- c) antrenamentul (trainingul) mintal - ansamblul mijloacelor și procedurilor pe care le poate actualiza și utiliza adecvat într-o situație dată, pentru că le-a exersat și verificat ulterior.

Interacțiunea acestor factori determină obținerea unei eficiențe scontate într-o anumită activitate.

Astfel, potențialul psihologic al individului alimentează strategiile sale mentale, făcându-l să devină ceea ce este sau ceea ce poate fi: o persoană cu anumite abilități, capacități și competențe. La rândul lor, strategiile mentale contribuie la optimizarea potențialului psihologic al individului, acesta devenind „un altul”, mai capabil, mai competent, deci cu un potențial (mai) crescut. Pe de altă parte, cunoscându-și potențialul, individul se angajează în acțiuni de training mintal, fapt care conduce la schimbarea acestuia, la perfecționarea lui. Schimbarea de sine determină optimizarea potențialului psihologic al individului. În sfârșit, stăpânirea modalităților de antrenament mintal conduce la o mai bună utilizare a strategiilor, ceea ce are ca rezultat obținerea eficienței și reușita într-o activitate.

Abilitățile, însușirile și capacitățile personale ale unui individ și, mai ales, modul de disponibilizare și utilizare a acestora contribuie în mod hotărâtor la obținerea unei eficiențe crescute. O persoană este eficientă dacă:

- are cunoștințe (declarative) adecvate și suficiente în domeniul în care își desfășoară activitatea (știe ce să facă);
- deține cunoștințe procedurale - abilități, priceperi, deprinderi, tehnici menite să faciliteze realizarea adecvată a sarcinilor și obținerea unor performanțe ridicate (știe cum să facă);
- este motivată optim să depună efort, să dovedească perseverență și tenacitate în desfășurarea activității (știe de ce și pentru ce face ceva).

Dincolo de acțiunea factorilor a fi răspunzător de succesul și reușita în activitate a unei persoane, rolul hotărâtor revine credinței pe care aceasta o are în posibilitatea obținerii unei eficiențe crescute.

O persoană care are încredere în forțele proprii și se apreciază pe sine ca fiind eficace va aspira întotdeauna la obținerea unor performanțe ridicate și se va angaja în activități din ce în ce mai complexe, mai motivante. Dimpotrivă, o persoană fiind mai puțin eficientă își va îndrepta atenția asupra obstacolelor, restricțiilor și riscurilor pe care le presupune o activitate și, prin urmare, va fi mai puțin eficientă, iar în viitor se va angaja în activități a căror realizare implică sarcini ușoare.

BIBLIOGRAFIE:

1. Dumitru, I. Al. - *Consiliere psihopedagogică. Baze teoretice și practice*, Iași, Polirom, 2008

2. Zlate, M.- *Tratat de psihologie organizațional-managerială*, vol I, Iași, Editura Polirom, 2004
3. Siebert, H. - *Învățarea autodirijată și consilierea pentru învățare*, Iași, Editura Institutului European, 2001

MOBILITATEA RESURSELOR UMANE (NEDUMERIRI ELUCIDATE) PARTEA A II-A

Prof. Negucioiu Constantin, Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan” Alba Iulia

Seria nedumeririlor elucidate continuă cu o analiză a „misterioasei” dispariții, de la un an la altul, a posturilor didactice titularizabile, publicate pentru concursul național de ocupare a posturilor.

Un prim factor, demn de luat în seamă, este evoluția, mai bine-zis involuția, numărului de persoane încadrate în sistemul de învățământ pe funcții didactice.

Se constată, din datele statistice, o scădere importantă, în ultimii ani, a numărului cadrelor didactice – procentual este vorba de o scădere cu 16% - a personalului didactic încadrat în unitățile de învățământ ale județului Alba.

În valori absolute, între anii 2007 și 2015, numărul cadrelor didactice angajate în școlile județului nostru a scăzut de la 5828 la 5004 persoane.

Din datele de mai jos se poate observa o scădere constantă, cu tendințe de reducere în ultimii ani școlari, a numărului cadrelor didactice de predare.

Anul școlar	2007 2008	2008 2009	2009 2010	2010 2011	2011 2012	2012 2013	2013 2014	2014 2015	2015 2016
Personal didactic de predare	5828	5717	5650	5383	5217	5201	5172	5105	5004
Tendința		↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓

Cauzele acestei stări de lucruri sunt multiple:

- Reducerea demografică în unele zone ale județului cu implicații directe asupra populației școlare;
- Fenomenul migrației forței de muncă la nivel național și european antrenează modificări semnificative ale efectivelor de copii;
- Reducerea unităților de învățământ, a claselor de elevi, a grupelor de copii care funcționează sub efectivele prevăzute de lege;
- Reducerea numărului de norme didactice aprobate pentru județul Alba, reducere corelată cu efectivele de elevi și cu posibilitățile de finanțare (costul standard per elev);
- Tendința personalului didactic stabil, a titularilor, de a solicita și obține ore suplimentare în sistem „plata cu ora”, tendință care reduce numărul orelor disponibile pentru suplinitori;
- Scăderea, pentru tineri, a atractivității „meseriei” de dascăl în comparație cu locurile de muncă oferite în alte domenii de activitate.

Reducerea numărului de persoane încadrate pe funcții didactice nu este neapărat o cauză a reducerii numărului de posturi titularizabile, oferite pentru ocupare prin concurs, dar reprezintă un indicator exact al evoluției necesarului de forță de muncă în învățământ.

Oferta de posturi neocupate, titularizabile sau nu, este afectată de scăderea dimensiunilor sistemului de învățământ, în primul rând din motivele demografice invocate. Este firesc să apară o saturație a pieței forței de muncă, fenomen care se va atenua lent în timp prin reducerea naturală a

numărului persoanelor care lucrează în învățământ și prin reluarea creșterii demografice a populației școlare în următorii ani.

Datele următoare relevă faptul că s-a produs o fidelizare tot mai accentuată a personalului didactic în ultimii 5-6 ani, sistemul a început să se stabilizeze. Numărul titularilor nu poate să crească neîncetat; este firesc ca la un moment dat, numărul persoanelor care părăsesc sistemul de învățământ să fie aproximativ egal cu numărul persoanelor care intră în sistem.

Anul școlar	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Titulari la catedră (%)	68,05%	69,21%	71,85%	75,69%	74,71%	74,66%
Tendența		↑	↑	↑	↓	↓

În ultimul timp, numărul titularilor a crescut în mod constant cu câteva procente anual. Se pare că ponderea de 75% titulari ai sistemului este o limită de stabilitate spre care se tinde. Va rămâne totdeauna acel procent de 25 % ca o marjă de siguranță pentru fluctuațiile neprevăzute ale sistemului de învățământ preuniversitar.

În aceste condiții, oferta de noi posturi titularizabile nu mai poate să fie generoasă. Strategia fiecărui cadru didactic începător trebuie adaptată. Se intră în sistem ca suplinitor care îndeplinește condițiile de titularizare și se așteaptă oportunitatea eliberării unui post în unitatea școlară respectivă. Aceste considerații se referă la posturile din mediul urban, în zonele intens solicitate.

O altă variantă a strategiei de titularizare a unui tânăr cadru didactic ar fi aceea a acceptării unui post titularizabil într-o zonă izolată cu speranța (pre)transferului pentru apropiere de domiciliu în următorii ani.

Pe lângă argumentul saturării pieței forței de muncă în învățământ, ca o cauză a „dispariției” posturilor titularizabile din lista publicată pentru concursul național de ocupare a posturilor didactice, o analiză obiectivă trebuie să țină seama și de următoarele:

- Reducerea numărului de ieșiri din sistem datorită menținerii ca titulari peste vârsta de pensionare;
- Reîncadrarea în funcția didactică a foștilor titulari, pensionați, cu condiția suspendării pensiei pe perioada reîncadrării;
- Titularizarea, în baza art. 253 din Legea educației naționale nr. 1/2011, a candidaților repartizați pe baza notelor obținute la concursurile naționale din ultimii 6 ani;
- Ocuparea unor posturi titularizabile în etape anterioare concursului național: transferul pentru soluționarea restrângerii de activitate; pretransferul consimțit între unitățile de învățământ;
- Ocuparea posturilor pentru continuitate la suplinire de către candidații care au obținut media minim 7 la un concurs național, în ultimii 2 ani și au dobândit cel puțin definitivatul în învățământ sau sunt înscriși la definitivat, în seria curentă.

Toate aceste aspecte se reflectă în datele din situația statistică următoare.

Tip de mobilitate a personalului didactic	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Titularizare prin concurs național	215	98	73	46	39	24	22	54*
Tendența		↓	↓	↓	↓	↓	↓	
Titularizare în baza art. 253/Legea 1/2011*	0	0	44	35	68	67	58	31
Tendența				↓	↑	↓	↓	↓
Menținere - titulari	17	5	4	0	22	49	88	112

peste vârsta de pensionare								
Tendința		↓	↓	↓	↑	↑	↑	↑
TOTAL posturi	232	103	121	81	129	140	168	143
Tendința		↓	↑	↓	↑	↑	↑	↓

Este evidentă tendința de scădere a numărului de posturi titularizabile ocupate prin concurs național: o scădere dramatică de la 215 posturi în anul 2009 la un minim istoric de 22 de posturi în anul 2015.

După anul 2010, devine explicabilă scăderea numărului de posturi titularizabile în urma concursului național, prin compensarea „dispariției” acestora cu repartizările făcute pentru titularizare în baza art. 253, respectiv menținerea titularilor peste vârsta de pensionare, cu aprobarea Consiliului de administrație al unității de învățământ.

- Din cele 54* de posturi publicate pentru titularizare – sesiunea 2016 - vor fi efectiv repartizate pentru încheierea contractului individual de muncă pe perioadă nedeterminată (titularizare) un număr mult mai mic; o estimare ar fi la 40 de posturi.

Motivele:

- ☞ Rezultatele obținute de candidați la concurs sunt sub condițiile minime de titularizare;
- ☞ Nu exista o corespondență directă între calificarea candidaților și cerințele postului titularizabil ocupat publicat;
- ☞ Cerere și oferta nu se întâlnesc prin îmbinarea listei „candidați” cu lista „posturi”.

Sunt și factori subiectivi care, la nivelul unității de învățământ, determină o oarecare rețineră în a constitui, aproba și publica posturi titularizabile pentru ocupare prin concursul național:

- Rezistența titularilor unității de învățământ sub amenințarea posibilelor reduceri de activitate;
- Poziția directorilor față de primirea debutanților, poziție determinată de riscul încadrării unor persoane fără experiență didactică;
- Atitudinea părinților elevilor care manifestă foarte mult conservatorism în privința întineririi echipei de profesori.

O analiză atentă a totalului posturilor ocupate în etapele de mobilitate prezentate mai sus arată că, în perioada 2009-2016, valorile oscilează în jurul mediei anuale de 140 de posturi titularizabile.

Doar modificări legislative ar putea, în interiorul acestei medii anuale de 140 de posturi titularizabile, să încline balanța între cei care doresc să intre în sistem și cei care trebuie să părăsească sistemul de învățământ.

Toți sunt dascăli, în egală măsură!

Bibliografie:

- OMECS nr. 5559/27.10.2015 – Metodologia-cadru privind mobilitatea personalului didactic de predare din învățământul preuniversitar pentru anul școlar 2016-2017;
- Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare;
- ISJ Alba – Raport privind starea învățământului preuniversitar, 2009-2015.

IMAGINEA CLERULUI ȘI CREDINCIOȘILOR ORTODOCȘI DIN TRANSILVANIA ÎN RELATĂRILE CĂLĂTORILOR STRĂINI

Prof. Cetean Daniela Valeria, Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan” Alba Iulia

Însemnările călătorilor străini referitoare la spațiul românesc reprezintă o sursă documentară deosebită pentru redescoperirea unei epoci. Călătorii sunt agenți activi ai civilizațiilor și realizează vizibil, la nivelul contactului personal, dialogul intercultural. Prin formația socio-culturală, prin faptul că sunt produsul unei epoci și a unui model cultural asumat în mod conștient, călătorii devin și canale ale comunicației intercomunitare și interculturale, prin care se transmit și se perpetuează niște stereotipii, determinate istoricește de nivelul cunoașterii geografice și științifice, de contextul istoric care poate afecta cunoașterea reciprocă sau de motivul călătoriei întreprinse. Începând cu secolul al XVI-lea asistăm la o adevărată „invazie” de străini care vizitează Țările Române și dau informații despre acestea. Aceste călătorii sunt legate de câțiva factori importanți cum ar fi reacția bisericii catolice în fața Reformei protestante, lupta antiotomană în cadrul căreia țările române au avut un rol semnificativ ca popor creștin și romanic deopotrivă, dar și datorită interesului pentru cultura, tradițiile locului, geografia țărilor române, interes manifestat de unii oameni de cultură ai veacului. În plus există tot felul de misiuni diplomatice și religioase care facilitează astfel de însemnări.

Valoarea documentară a însemnărilor de călătorie este deosebită și datorită diversității lor, de la rapoarte și dări de seamă întocmite de soli, de nunți apostolici, la consemnări ale misionarilor iezuiți, însemnări ale militarilor, scrisori, jurnale de călătorie, memoriale, mărturii directe obținute de către călători din informațiile culese de la alții în cursul șederii lor în țările române ș.a. Relatările de călătorie nu dublează documentele oficiale contemporane și nu li se substituie, dar ele întregesc o imagine despre o anumită realitate, dând scheletului rigid al documentelor învelișul viu și concret al unei viziuni imediate. Acest tip de documente reprezintă o creație subiectivă, viziunea călătorilor fiind influențată de fondul lor de idei și prejudecăți ce constituie poziția lor etnică, socială sau confesională, precum și de împrejurările uneori cu totul întâmplătoare legate de prezența lor în spațiul românesc. Gradul de credibilitate și autenticitate a mărturiei variază de la autor la autor și chiar de la informație la informație, de aceea ea trebuie analizată cu detașare.

Pentru românii transilvăneni, secolele XVII-XIX reprezintă o perioadă foarte complexă din punct de vedere politic și istoric. Toate frământările prin care a trecut spațiul transilvan în acest timp s-au reflectat în mare parte și în însemnările călătorilor străini. Secolele XVII-XVIII determină o accelerare a călătoriilor în spațiul românesc datorită mutațiilor structurale care se fac simțite. Strategiile Reconquistei catolice, interesele marilor puteri în zona Europei danubiene și orientale, proiectele reformiste ale Austriei în posesiunile ei orientale - Transilvania, Banat, Oltenia, și nu în ultimul rând curiozitatea științifică fac mai complex și mai interesant peisajul călătoriilor în Principate. În epocă ia naștere un nou tip de *homoviator* pentru care lumea este o provocare, tocmai de aceea, pe lângă călătoriile cu finalitate imediată, determinate de interese politice și economice se lansează și călătorii cu motivație pedagogico-filosofică.

Prosperitatea economică a unor state determină transformări în motivația călătorilor, stimulează curiozitatea culturală și o poate și susține financiar. Un alt factor de care trebuie să ținem cont în secolul XVIII îl reprezintă despotismul luminat ce încuraja un anume tip de călătorii pragmatice, acestea făcând parte din activitatea reformatoare. Călătoria pentru funcționarii imperiali austrieci, de exemplu, devine o modalitate de cunoaștere a realităților locului. Împăratul Iosif al II-lea considera că singura modalitate de a-și cunoaște provinciile periferice este călătoria, de aceea el le interzicea autorităților transilvane să recurgă la cosmetizări ale itinerariului, interesul său fiind să cunoască adevărata stare a lucrurilor. În cadrul relatărilor călătorilor despre Transilvania, călătoria lui face notă discordantă deoarece făcea parte din actul de guvernare, era o modalitate nouă de exercitare a puterii bazat pe cunoașterea nemijlocită a realităților este singura sursă clară care vorbește despre statutul de toleranță ai românilor ardeleni, atât din punct de vedere confesional cât și politic.

Unul dintre aspectele mai bine conturate în imaginarul etnic al călătorilor care vin în spațiul românesc este cel confesional, cu diversele nuanțe legate de relațiile interetnice și interconfesionale. Imaginarul medieval predominant religios determină reconstituirea imaginară a alterității. Clericii aflați în misiune apostolică sau în trecere prin spațiul românesc sunt dominați de stereotipurile etno-confesionale care animă mediile catolice cu referire la spațiul românesc ortodox caracterizat ca „schismatic”, „necredincios” și superstițios. Totuși, comparativ cu țările române extracarpate, unde informațiile despre viața religioasă, obiceiuri, cler, călugări, abundă, în Transilvania, aspectul confesiunii ortodoxe, a statutului religiei românilor ca „tolerată” este slab reprezentat. Informațiile cele mai numeroase reflectă mozaicul confesional din secolele XVI-XVII pe fundalul Reformei protestante și al Contrareformei catolice. Atunci când se fac totuși referiri la confesiunea românilor acestea reflectă îngrădirile statutului socio-cultural al călătorilor, apartenența la confesiunea catolică sau protestantă, sau misiunea cu care aceștia vin în spațiul transilvan.

1. Tipurile de surse

Occidentalii care au vizitat spațiul românesc au avut obiective precise și stricte pe fundalul Reformei și Contrareformei. Unul dintre aceste obiective era reprezentat de prospectarea climatului ortodox în scopul unor viitoare apropieri confesionale și strategico-militare, obiectiv fixat în planul ofensivei spre Est (după 1683 acest interes este prioritar mai ales în strategiile Reconquistei catolice). Un alt obiectiv se referă la evaluarea situației materiale și a statutului bisericii catolice din teritoriile cu populație majoritar ortodoxă. În acest sens, mai toate rapoartele misionarilor iezuiți și franciscani surprind realitățile ce caracterizează comunitățile catolice vizate - decăderea materială și ireligiozitatea enoriașilor, părăsirea catolicismului se către aceștia în favoarea confesiunilor dominante, nefrecventarea bisericii, lipsa sau refuzul sacramentelor. Acest obiectiv devine secundar după 1700.

Din varietatea de surse care reflectă realitățile confesionale din Transilvania în secolele XVI-XVIII putem aminti jurnale de călătorie, călătorii de studii, însemnările unui director de trupă de teatru, însemnări ale unor diplomați, mărturii ale iezuiților ș.a. Observăm că aceste surse din secolele XVI-XVIII se raportează la izvoare mai vechi ce devin foarte des-amintite, mai ales în ceea ce privește descrierea Transilvaniei. Naționalitatea și profesiunea celor care fac însemnări este și ea foarte diversă, de la pastorul german – Conrad Hildebrandt, la medicul belgian - Adam Chenot, sau abatele iezuit Francois Xavier de Feller, de la metalurgistul și mineralogul austriac Ignaz von Born născut în Alba Iulia, până la reverendul anglican Edmund Chishull și directorul unei trupe de teatru din Presburg, german la origine –Johan Lehman. Englezi, germani, francezi, belgieni, toți reflectă o realitate confesională a Transilvaniei privită însă din perspectiva fiecăruia. Pentru secolele XVII-XVIII această realitate istorică și confesională este receptată diferit, în funcție de misiunea cu care s-a aflat în Transilvania, din perspectiva profesiunii fiecăruia și, mai ales din perspectiva religiei pe care o avea fiecare.

Este interesant de văzut la ce foloseau aceste însemnări de călătorie pe care cei amintiți mai sus le-au consemnat în epocă. Unele dintre ele au fost publicate pentru a fi folosite eventualilor călători în acele locuri. Se știe că în secolului XVIII s-au întreprins călătorii numeroase în acest colț de Europă, și o astfel de însemnare era socotită ca utilă pentru cei care vor întreprinde astfel de călătorii. Alții, cum a fost cazul pastorului german Conrad Hildebrandt care a străbătut Transilvania în anii 1656-1658, acesta a ținut un jurnal fiind foarte atent la religia protestantă și la modul cum s-a propagat ea în Transilvania. El a folosit izvoare semnificative pentru istoria Transilvaniei cum ar fi lucrările lui Johann Troster, David Frolich, sau Johann Bethlen. Fiind pastor protestant, el a fost atent la menirea lui și a consemnat amănuntele religioase, fiind un adversar hotărât al sectelor extremiste, urmărește cu interes pe anabapțiștii din Transilvania, îi privește cu repulsie pe arieni. Hildebrandt a fost predicator, dar a participat la o misiune diplomatică a regelui Suediei Carol al X-lea Gustav în Transilvania spre a oferi coroana Poloniei principelui Transilvaniei Gheorghe Rakoczi al II-lea.

Ignaz von Born, mineralogul și metalurgistul austriac născut la Alba Iulia în 1742, și care a plecat la vârsta de 8 ani pentru totdeauna din Transilvania, ajuns cunoscut în lumea științifică și a devenit membru al academiilor sau societăților științifice din Stockholm, Siena, Padova, Londra.

Acesta a scris lucrări de specialitate și impresiile sale despre Transilvania sunt rezultatul unei călătorii de studii din anul 1770 în care a cercetat minele din Ungaria de sus, apoi s-a îndreptat spre banat și apoi Transilvania. Rezultatele sale sub formă de scrisori le trimite unui mineralog celebru din epocă, I.Ferber, care le publică la Leipzig în 1774. Pe lângă informațiile de specialitate cartea cuprinde și reflecții asupra situației locuitorilor, observații asupra societății, puncte de vedere asupra confesiunii populației. Informațiile pe care le oferă nu au deci o finalitate clară privind aspectul religios, dar surprind realitățile transilvane și sub acest aspect - cel confesional. Vrând ca lumea științifică europeană să afle despre informațiile de strictă specialitate din Transilvania, el face referiri și la aspectele de cultură și civilizație ale zonei. În opiniile sale se găsește, atât punctul personal de vedere cât și aprecierile împrumutate de la alții. De exemplu, atunci când face referiri la religia românilor el este tributار concepțiilor iezuiților, care apreciază că românii nu au deloc religie și sunt asemeni vitelor lor.

Adam Chenot, cel mai cunoscut medic al secolului XVIII, originar din Belgia a fost numit medic epidemiolog la Sibiu în 1757, iar în anul 1786 a fost chemat personal de către împăratul Iosif al II-lea pentru stăvilirea epidemiei de ciumă. A avut funcția de consilier sanitar și referent sanitar pentru carantine, având astfel posibilitatea de a cunoaște îndeaproape diferitele națiuni ce locuiau în Transilvania. Deși nu a lăsat însemnări separate despre șederea sa în Transilvania, Chenot a scris un tratat despre ciumă - *Tractatus de peste* publicat la Viena în 1766 și dedicat împărătesei Maria Tereza. În acest tratat apar observații comparative asupra românilor și sașilor din Transilvania. Prin urmare, scopul însemnărilor sale nu a fost unul propagandistic ci a fost oarecum accidental, prilejuit de epidemia de ciumă pe care se va strădui s-o stopeze în Transilvania.

Nu același lucru putem spune despre un alt călător străin prin spațiul transilvan în secolul al XVIII-lea, abatele Francois Xavier de Feller, din ordinul iezuiților, născut în Belgia, om de vastă cultură și un pasionat călugăr, care a petrecut mai bine de patru ani în Transilvania între 1765-1769. Acesta a cunoscut orașele Transilvaniei, a făcut cunoștință cu familiile de aristocrați Bethlen, Teleki, Haller, și-a consemnat aproape zilnic impresiile și, întors în țară nu s-a grăbit să le publice. Abia la 18 ani după moartea sa au fost publicate. Călătoria pe care a întreprins-o în Transilvania nu a avut nici un scop politic sau religios. El a fost mânat de curiozitate, fiind o fire aventurieră, pasionat de călătorii și foarte curios din fire. Însemnările lui sunt subiective, pline de prejudecăți, foarte influențabil în păreri și judecăți, trece de la o extremă la alta, dar aceste fluctuații sunt până la urmă firești și chiar interesante. Lucrarea lui aduce o informație bogată și variată despre frumusețile naturii, viața socială, obiceiurile populației, situația religioasă și politică, pe care le vede prin prisma prejudecăților sale. Reflecțiile făcute asupra religiei românilor arată clar confesiunea căruia îi aparține, acesta făcând distincție evidentă între românii ortodocși și cei uniți. Abatele iezuit nu face altceva decât să perpetueze distincția care a existat în epocă și pentru autoritățile imperiale, între schismaticii români și românii care au aderat la unirea cu Biserica Romei. Nu se poate afirma că abatele ar fi avut un scop anume cu însemnările făcute, dar ele sunt expresia confesiunii pe care o are și de la care se raportează față de românii din Transilvania.

Reverendul anglican Edmund Chishull, care a trecut prin Transilvania în suita lordului Paget, în anul 1702, fost ambasador al Angliei la Poartă. Călătoria sa de scurtă durată se regăsește consemnată în jurnalul său de călătorie. Interesul lui pentru Transilvania este de natură confesională, el fiind deosebit de preocupat de soarta protestanților din Transilvania încăpuți sub administrația imperialilor. Protestanții din Transilvania căutau să folosească venirea lui Chishull pentru a-i cere sprijinul pe lângă împărat întrucât bisericile lor urmau să fie luate de catolici. Ca reprezentant al regelui protestant al Angliei, el trebuia să fie de acord cu protestanții ardeleni. A obținut o serie de informații despre situația protestanților din Ardeal venite chiar pe filieră lutherană și calvină din mediul protestant pe care l-a frecventat. Impresiile pe care le are despre români nu sunt foarte precise și ele reflectă influența mediului protestant cu care a fost în strânsă legătură. Ceea ce consemnează despre românii transilvăneni poartă amprenta mediului confesional din care provine și a informațiilor pe care le are de la protestanții din Transilvania. S-a inspirat și el din lucrarea foarte cunoscută a lui Reicherstorffer. Jurnalul de călătorie a fost publicat în 1747, la 14 ani de la moartea sa.

Călătoria de 82 de zile întreprinsă de împăratul Iosif al II-lea în Transilvania la vârsta de 32 de ani a surprins nedreptățile flagrante a populației românești majoritare și a religiei ortodoxe de către națiunile privilegiate. Este singura relatare de acest gen în peisajul relatărilor călătorilor străini. Sursa pe care o reprezintă jurnalul împăratului este una obiectivă, acesta întocmind un raport despre inferioritatea statutului politic, social și confesional al românilor în propria lor țară. Deficiențele în educație și moravuri, chiar ale vieții religioase, le explică, nu prin defecte congenitale ori de rasă, ci prin consecințele sorții vitrege ce le-a fost rezervată românilor de secole de către stăpânii lacomi și orgolioși ai marelui Principat transilvan. Față de imaginea etnică negativă pe care călătorii o perpetuează și pe care stăpânii locului se străduiau s-o confecționeze pe seama românilor, pledoaria tânărului împărat stă sub semnul certitudinilor ce nu pot fi escamotate sub pretextul partizanatului demofil sau al goanei după popularitate în favoarea Curții. Prin urmare, este o sursă credibilă, scrisă într-o tonalitate distinctă față de relatările obișnuite ale călătorilor străini și trebuie tratată ca atare. Dacă însuși împăratul găsește explicații pentru situația de inferioritate în care se află românii și Biserica lor, atunci înseamnă că aceasta era realitatea pe care au construit-o secole de nedreptate și care făcea imposibilă o ridicare a ortodoxiei la nivelul celorlalte confesiuni transilvane.

Dacă au avut sau nu un scop propagandistic sau politic ori confesional, este poate mai puțin semnificativ dacă nu au existat finalități în acest sens, dar, relatările călătorilor străini sunt deosebit de importante prin ceea ce consemnează efectiv la nivel social, confesional, etnic. Realitățile surprinse sunt esențiale pentru cercetător deoarece ele conturează o epocă, arată existența unor prejudecăți arată cum erau percepuți românii de ceilalți, cum se reflectă ei în ochii europenilor, fie că aceștia au un scop premeditat sau nu. Sigur că aceste relatări sunt subiective, dar ele reprezintă o parte a cercetării istorice care nu poate fi neglijată. Modul în care românii transilvăneni, ortodocși sau uniți au fost receptați de europeni arată locul pe care l-au avut aceștia în Transilvania și prin ce filieră au ajuns să fie cunoscuți în Europa.

2. Aspectele menționate

Din toate relatările de călătorie extragem o constatare generală - constituită și ca o acuză adusă ortodoxiei - și anume că bisericii ortodoxe îi lipsește funcția socială. Această concepție despre rolul activ, social al bisericii este legată de realitățile occidentale. În spațiul occidental catolicilor și protestanților doreau să construiască pe pământ o societate cu valori comune, care să respecte cuvântul lui Dumnezeu, în care preoții să fie modele demne de urmat, în care să se practice virtuțile creștine. Or, în spațiul românesc ortodox, călătorii străini nu văd practicarea acestor virtuți, cum ar fi implicarea bisericii în asistența socială, lipsa unei adevărate cucernicii, ortodocșii sunt considerați superstițioși și ignoranți, practicanții unui creștinism de suprafață. Starea de decădere a comunității se datorează bisericii ortodoxe care este responsabilă prin faptul că nu are un cler educat, care să fie model pentru enoriașii săi, că acest cler perpetuează superstițiile, că există doar o credință formală și că persistă atitudinile idolatre ceea ce face ca religia creștină practică să fie una superficială. Tot ceea ce este diferit în credința ortodoxă este privit cu suspiciune de călătorii străini care se raportează la aceste realități confesionale din perspectiva altei religii. Și atunci se explică de ce majoritatea aspectelor consemnate la nivel religios sunt defavorabile celorlalte confesiuni, în schimb sunt apreciate atunci când vine vorba de clerul și credincioșii propriei confesiuni. Diferența aceasta este vizibilă atunci când se fac referiri la românii ortodocși și la cei greco-catolici. Aceștia din urmă sunt mult mai bine-văzuți, tocmai datorită confesiunii.

Abatele Francois Xavier de Feller face cele mai complexe mărturii despre situația confesională din Transilvania. Despre preoții ortodocși are numai cuvinte de ocară acuzându-i că „țineau ședințe la cârciumă”, că „biserica lor era îngrozitoare” și că lor li se datorează starea de „sărăcie și de neluminare a acestui popor”. Despre poporul român amintește că-i ascultă pe preoți și respectă crucea pe care o poartă la gât. Foarte important este postul pe care „nu-l calcă niciodată, în timp ce calcă poruncile domnului”. Vorbind despre diversitatea confesională a Transilvaniei, abatele face distincție clară între românii ortodocși și cei uniți. Românii din împrejurimile Bistriței „sunt uniți cu biserica romană. Sunt oameni de ispravă și nu sunt deloc fioroși... ei respectă foarte mult preoții”. Despre Sofronie, instigatorul la revolta împotriva unirii religioase, are cuvinte dure,

numindu-l „ticălos” pentru că a vrut să-i corupă pe români să treacă la schismă, și despre episcopul Novacovici „episcopul schismaticilor” afirmă că este „un mare nătărău”. Și în zona Rodnei sunt români uniți despre care are cuvinte de laudă, sunt oameni simpli, care nu știu prea multe despre unire, dar păzesc posturile cu strășnicie. În toate referirile pe care le face la greco-catolici se observă un alt tip de atitudine, de apreciere privind strădania lor de a-și construi biserici și de a respecta obiceiul catolic. Când vine vorba de ortodocși, cuvintele sale sunt pline de patima celui care condamnă ortodoxia, considerând-o sub nivelul catolicismului. Chiar dacă practicanții sunt tot români, aceștia sunt mai sălbăticiți decât uniții, sunt fioroși, față de ceilalți care sunt oameni de ispravă. Nu este de mirare această abordare mai ales că vine de la un iezuit. Distincția ortodocși - uniți este făcută deci din perspectiva confesională a călătorului. Românii ortodocși sunt schismaticii, pe când ceilalți sunt oamenii de ispravă, care au acceptat ordinul autorităților, chiar dacă fac confuzii în ceea ce privește unirea religioasă.

Ignaz von Born face aprecieri destul de radicale despre religia românilor atunci când afirmă că „ei nu au mai multă religie decât vitele lor”. Apreciază că au repetate posturi care se întind jumătate de an și care sunt foarte stricte, nu mănâncă lapte, ouă carne și abia dacă au vreo idee și de alte îndatoriri religioase. Postul îl țin cu sfințenie și nimic nu-i poate întrerupe chiar dacă nesocotesc „toate celelalte legi divine sau umane.” Despre cei care-i îndrumă spiritual, von Born amintește că suferă de neștiință și superstiție, că unii dintre popi nu știu să citească și ca urmare „ce fel de învățătură pot ei să dea bieților oameni?”. Prin urmare, și acest călător, originar din Transilvania subliniază aceleași aspecte ce țin de ignoranța, lipsa de pregătire a clerului ortodox și imposibilitatea ca acesta să devină un model pentru credincioși. Neavând un îndrumător pregătit, nici poporul nu poate ieși din starea de ignoranță în care-l menține chiar propriul corp preotesc.

Vorbind despre riturile sau ceremoniile religioase ale românilor Ignaz von Born consideră că „aduce mai mult cu păgânismul decât cu religia pe care o mărturisesc ei”. Mineralogul austriac ne oferă câteva exemple de astfel de practici păgâne ale românilor ortodocși: niciodată o femeie nu ar îndrăzni să omoare un animal de orice fel ar fi, miresele stau acoperite cu vâl în ziua nunții lor și oricine ar ridica vâlul trebuie să-i facă un dar, femeile stau despărțite de bărbați în timpul slujbei, morții sunt duși la groapă cu bocete deznădăjduite, li se pune la capătul gropii o cruce și o piatră mare pentru ca să nu se schimbe în moroi, se varsă vin pe mormânt și se arde tămâie pentru alungarea duhurilor rele, se feresc să intre în bisericile celorlalți și dacă sunt siliți să o facă se spală pentru a se purifica, aghiezmuirea în bisericile catolice îi umple de groază considerând acest lucru ca fiind spurcat ș.a. Despre canoanele religioase ale românilor greco-orientali se consideră că sunt foarte diferite de ale catolicilor. „Furtul și adulterul sunt socotite nimicuri la ei, în schimb siluirea sau necinstea unei fete este un păcat mult mai mare, iar omorul nu poate fi iertat de preoții lor. Numai Dumnezeu singur poate să-i ierte.” Este totuși un paradox faptul că tâlhăriile și omorurile sunt foarte frecvente la români, de aceea von Born consideră că această contradicție se datorează „ideii imperfecte pe care o au despre divinitate și suflet” dacă ar fi să tragem o concluzie referitoare la părerile exprimate de Ignaz von Born am observa faptul că el este tributار unei concepții răspândite în epocă despre români și despre credința lor. Într-o vreme în care în Transilvania catolicismul se răspândea prin strădaniile făcute de autoritățile habsburgice, ortodoxia era făcută responsabilă de înapoierea românilor și de ignoranța lor. Toate referirile pe care le face la religie le raportează la religia proprie și prin raportare la aceasta ortodoxia apare ca retrogradă, plină de superstiții și inferioară celei oficiale.

Cam în aceiași perioadă Johann Lehmann, directorul unei trupe de teatru din Pressburg (pe numele lui real Cristopher Seipp) cutreiera toate provinciile monarhiei habsburgice. A vizitat de vreo șase ori și Transilvania și a publicat impresiile sale de călătorie în 1785 la Leipzig. Relatările sale poartă amprenta prejudecăților vremii atunci când vine vorba despre români. Aceștia „au figuri înfiorătoare, plete lungi și port simplu, în stare proastă aproape respingătoare”. Totuși afirmă că românul „nu jignește pe nimeni, dar dacă este jignit, atunci caută să se răzbune”. Este clar că acesta a citit consemnările făcute de Ignaz von Born deoarece redă formula acestuia că „românul e asemenea cu vitele sale” dar o consideră neadecvată. Însă admite că există o „influență rea a popilor...care sunt nu numai ignoranți, dar arareori sunt și șireți și plini de răutate și caută să facă și

turma lor la fel”. Încercând să fie de folos pentru cei care vor veni în Transilvania, autorul nu face altceva decât să prezinte și prejudecățile care circulă față de români, învinuirile aduse clerului ortodox și influenței negative asupra credincioșilor pe care nu-i educă. Totuși își păstrează o oarecare echidistanță atunci când spune „eu nu cunosc limba lor (a românilor!) ca să mă pot convinge însumi de lipsa lor de cunoștințe”.

Despre românii din Banat afirmă însă astfel de lucruri (poate și pentru că era sub influența mai clară a imperialilor austrieci, deci mai civilizați!). Aici, în Banat fiecare sat românesc are un popă, chiar și cel mai nenorocit, fiecare popă are, în afară de veniturile bisericii, o bucată de pământ neimpozabilă. Fiecare sat are un cimitir împrejmuit. „Multe obiceiuri rele au fost înlăturate pentru a civiliza cu încetul acești oameni. Mai dănuie încă cinstirea anuală a strămoșilor, ziua morților, onomasticele...și pentru întâmpinarea acestor zile românul pune bani deoparte cu mult înainte...”. Ceea ce-i atrage atenția este faptul că pe tot ceea ce consumă, românii fac semnul crucii. Se observă deci informații diverse despre realitățile confesionale ale românilor. Cei din Transilvania sunt mai ignorați și înapoiți, pe când cei din Banat sunt mai avansați, mai civilizați, chiar dacă mai dănuie unele obiceiuri considerate diferite de a celorlalți. Este important de subliniat faptul că el nu face acuzații denigratoare la adresa religiei românilor ci prezintă niște informații care s-au perpetuat în epocă, și chiar ia apărarea românilor. Misiunea lui nu era de a-i pune neapărat pe români într-o lumină defavorabilă ci de a-i pregăti pe eventualii doritori de aventuri și călătorii în spațiul transilvan cu ceea ce se spune despre români, dar că nu toate aceste lucruri sunt neapărat reale.

Reverendul Edmund Chishull, care a trecut prin Transilvania în 1702 nu are idei prea precise despre români. Amintește de faptul că în Transilvania sunt patru religii oficiale, binecunoscute și vestite în Europa, prin credința și principiile lor, iar despre religia românilor apreciază că aceasta este ca a „moscoviților, armenilor raților (sârbilor)”, iar populația pare a fi bântuită de vrăjitorie. În toate părțile Transilvaniei...” populația ajunge să creadă că este bântuită de vrăjitorie” și folosește în scaunele secuiești proba apei și arde pe rug la Cluj în 1736-1737 femei acuzate de vrăjitorie.

În concluzie, vorbind de religia ortodoxă se constată o arhi-răspândită idee că doar aceasta este plină de superstiții și de practici magice. Întotdeauna superstițiile sunt ale Celuilalt și acestea denotă a anumită stare de inferioritate, iar practicarea magiei este contrară spiritului creștin adevărat, prin urmare reprezintă o primejdie pentru toți. Practicile magice sunt considerate de călători ca fiind posibil să-i contamineze pe ceilalți. Aceste rătăcirii, aceste eresuri care apar și în mediile catolice și protestante sunt văzute de călătorii străini ca rezultatul contaminării prin contactele cotidiene cu „schismaticii”.

3.Concluzii

Aspectele favorabile sesizate în însemnările călătorilor străini sunt doar pentru clerul propriei confesiuni. Despre clerul greco-catolic și religiozitatea acestuia se furnizează puține informații, dar se surprind raporturile tensionate cu ortodocșii. Religiozitatea românilor ocupă un rol secundar, dimensiunea religioasă a societății românești este văzută și explicată prin moștenirea de stereotipii cu privire la români și la confesiunea ortodoxă. Călătorii străini subliniază și faptul că românii respectă posturile și sărbătorile lor, venerază sfinții din vechiul calendar și păstrează limba liturgică. Aceste aspecte pot fi considerate favorabile în contextul atâtor acuze care se aduc bisericii și credincioșilor ortodocși.

Cu siguranță că aspectele negative sunt cele care domină însemnările călătorilor străini și acest lucru este explicabil, pe de-o parte pentru că aceasta era direcția din epocă, dar și pentru că există unele realități ce nu pot fi contrazise. Stereotipiile privind ignoranța clerului și prin urmare a credincioșilor își au rădăcini în situația reală a clerului ortodox. Dar aceasta nu înseamnă că celelalte confesiuni din Transilvania nu aveau probleme similare, însă situația confesională a celorlalți, nu făcea obiectul preocupărilor lor. Aprecierile referitoare la creștinismul de suprafață al românilor pornesc din poziția confesională a celor care fac aprecierile și este firesc să poarte amprenta subiectivității lor. Prin comparație cu confesiunile recepte, religia românilor apare ca idolatră, bazată pe cultul icoanelor, mătaniilor, posturilor negre, practicile religioase sunt considerate ca înapoiate și persistența superstițiilor și a vrăjitoriei ca diferențe definitorii față de

celelalte religii. Cu toate acestea, însemnările străinilor nu fac altceva decât să perpetueze prejudecățile bisericii catolice față de cea răsăriteană care existau încă de la Marea Schismă.

Este interesant de văzut faptul că românii care trec la catolicism prin acceptarea unirii cu biserica Romei sunt altfel văzuți, ceea ce arată că raportarea confesională era, până atunci, mult mai importantă decât cea etnică. În contextul iluminismului și a debutului mișcării naționale în Transilvania, lucrurile se vor nuanța.

Ceea ce este iarăși important de sesizat referitor la statutul românilor din punct de vedere confesional, în relatările călătorilor din secolele XVII-XVIII nu am găsit referiri la statutul de tolerați, nici pentru români din punct de vedere etnic și nici religios. Se face doar o delimitare clară între cei ortodocși - numiți greco-orientali sau neuniți, și cei uniți, care au acceptat unirea cu Biserica Romei.

Atunci când călătorii străini scriu mereu despre ignoranța clerului, ascultarea oarbă a credincioșilor, posturile multe și grele, la fel și despre manifestările exterioare ale credinței ortodoxe, trebuie să vedem neînțelegerea tradițională a occidentalilor față de formele caracteristice religiozității orientale axate, în mai mare măsură decât la catolici sau protestanți pe exteriorizarea cucerniciei. Călătorilor, biserica ortodoxă le apare ca înstrăinată de comunitate și responsabilă de starea de ignoranță pentru că, în ochii lor nu este foarte prezentă în societate prin acțiuni care să implice colectivitatea, care să-i mobilizeze pe toți, care să-i educe să acționeze ca o comunitate puternică. Textele occidentale nu par să surprindă decât particularitățile religioase interpretate din perspectiva clișeele de esență medievală. Din a doua jumătate a secolului XVIII, pe fundalul absolutismului luminat, autoritățile habsburgice se raportează altfel la români și atunci caută să valorifice un corp de calități morale, sociale și militare pentru a-i transforma în cetățeni loiali ai Imperiului. Atunci se observă o schimbare a discursului față de români, de la funcționarii imperiali până la împărat. Și această schimbare este vizibilă și în mediul călătorilor care fac vizite în Transilvania.

Este cert că fiecare comunitate își consideră confesiunea ca fiind aceea a dreptei credințe, respectarea ei fiind condiția mântuirii. Această convingere creează complexe de superioritate față de celălalt, manifestate, de multe ori, prin disprețul față de acesta, prin cuvinte grele și, de cele mai multe ori, nedrepte. Imaginea de sine este puternic pozitivă pe când a celuilalt este demonizată. Multe din relatările călătorilor străini sunt pline de prejudecăți, tulburarea privirilor lor a fost cauzată de „anumiți ochelari naționali”. Imaginile deformate sunt astfel percepții subiective atunci când e descrisă o altă etnie sau o altă confesiune. Conjuncturile politice au avut și ele influența lor. În cercetarea imagologică modernă predomină ideea că reprezentările pe care un popor și le face despre altul au un caracter predominant negativ. Și, din această perspectivă, se explică și relatările călătorilor străini, predominant caustice și negative atunci când se referă la români și la religiozitatea lor.

Religiozitatea românilor în secolele XVII-XVIII, ca obiect de studiu, ocupă un rol marginal, întrucât preocupările călătorilor merg pe aspectele politice, instituționale ale societății, ele fiind definitorii pentru stadiul de civilizație atins de comunitățile etno-culturale observate. Oricum, atunci când apare, dimensiunea religioasă a societății românești este văzută și explicată prin moștenirea de stereotipuri cu privire la confesiunea ortodoxă, la care se adaugă și alte elemente care deformează realitatea și anume sentimentul superiorității confesionale a celui care face relatările și formația iluministă a călătorilor străini, care, atacând ignoranța românilor ortodocși atacă Biserica ca instituție fundamentală în societate!

BIBLIOGRAFIE

1. BOZAC, Ileana, Pavel, Teodor, *Călătoria împăratului Iosif al II-lea în Transilvania la 1773*, vol. I, Institutul Cultural Român, Cluj-Napoca, 2006
2. *Călători străini despre țările române*, volum îngrijit de Maria Holban, vol. I, Editura științifică, București, 1968

3. *Călători străini despre țările române*, volum îngrijit de Maria Holban, vol. V, Editura științifică, București, 1973
4. *Călători străini despre țările române*, volum îngrijit de Maria Holban, vol. VIII, Editura științifică și enciclopedică, București, 1983
5. *Călători străini despre țările române*, volum îngrijit de Maria Holban, vol. IX, Editura Academiei Române, București, 1997
6. *Călători străini despre țările române*, volum îngrijit de Maria Holban, vol. X, partea I, Editura Academiei Române, București, 2000.
7. GRANCEA, Mihaela, *Călători străini prin Principatele dunărene, Transilvania și Banat (1683-1789). Identitate și alteritate*, Ed. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2002
8. HEITMANN, Klaus, *Imaginea românilor în spațiul lingvistic german 1775-1918. Un studiu imagologic*, Editura Univers, București, 1995

A FI PĂRINTE, PROFESIE SAU ARTĂ?

Prof. Lațiu Camelia Lucia - Liceul Tehnologic „Timotei Cipariu” Blaj

Prof. Lațiu Ioan - Liceul Tehnologic „Timotei Cipariu” Blaj

Venirea pe lume a unui copil înseamnă bucurie, teamă, griji, speranță. Răbdarea și încrederea în puterea noastră ne vor da înțelepciunea de a depăși momentele dificile ale creșterii și educării copilului. Toți am fost cândva copii. Creștem fără să ne dăm seama, cu dorințe și visuri, ne întemeiem propria familie și ne educăm copiii așa cum simțim sau credem că este mai bine.

Să nu uităm că în fiecare dintre noi există acel copil de altădată, cu nemulțumirile lui, cu temeri, cu amintiri, cu visuri? El este undeva, înlăuntrul nostru, chiar și atunci când avem proprii noștri copii.

Primii ani de viață ai unui copil par mai grei sau mai ușori pentru părinți, în funcție de felul de a fi al celui mic și de ajutorul pe care îl primesc de la bunici sau de la alte persoane. De multe ori, mama este cea care se ocupă de creșterea copilului, tatăl considerând că nu are „instinctul” necesar comunicării cu bebelușul. Nimic mai neadevărat! Fiecare dintre părinți își are rolul și importanța sa în viața copilului. Trebuie doar să privim în ochi acea mogâldeată curioasă, neajutorată, dar plină de viață, și vom vedea că totul vine de la sine. A fi părinte este cred cea mai mare responsabilitate a unui adult și cel mai mare examen la care ne pune viața.

Cel mai important în rolul de părinte este să iubească, să îngrijească copiii și să dezvolte în ei sentimente de respect de sine și de încredere în propria persoană. Dacă copiii cresc astfel încât să aibă o părere bună despre ei înșiși, sunt educați să fie independenți și cu dorința de a câștiga întreaga lume, cu siguranță se va concretiza în totalitate rolul de părinte. Altfel, dacă oferim copiilor noștri toată bunăstarea materială, însă nu le-am insuflat încredere și respect față de sine, am eșuat în rolul de părinte.

Un copil are nevoie de dragoste și îngrijire precum o floare are nevoie de lumina soarelui și de ploaie. Dezvoltarea personalității sănătoase de către un copil în creștere este direct proporțională cu calitatea și cantitatea iubirii pe care o primește.

Ca un părinte să poată oferi iubire trebuie în primul rând să se iubească pe el însuși. Nu trebuie încercat să modelăm copilul după propria persoană, însă trebuie să îl încurajăm să-și dezvolte unicitatea. Trebuie să fim un exemplu bun pentru copil și oferim un model de urmat.

Familia, dăruind copilului armonie, dragoste, respect aceștia învață să devină adulți afectuoși și vor împărtăși la rândul lor respect și dragoste necondiționată.

Deoarece suntem ființe supuse obiceiurilor, tendința în general este să se educe copiii în același mod în care am fost noi educați de către părinții noștri. Astfel, o să facem aceleași greșeli, însă niciodată nu e prea târziu pentru o schimbare. Important e în momentul în care am greșit față de copil să recunoaștem și să spunem „îmi pare rău”, astfel rezultatele sunt imediate și uimitoare.

În loc de concluzie și sfaturi cred că această poezie va spune totul:

„Copiii învață ceea ce trăiesc”

de Doroty Nolte

Dacă un copil trăiește în critică,
El învață să condamne.
Dacă un copil trăiește în ostilitate,
El învață să lupte.
Dacă un copil trăiește în ridicol,
El învață să fie timid.
Dacă un copil trăiește în rușine,
Învață să se simtă vinovat.
Dacă un copil trăiește în toleranță,
Învață să fie răbdător.
Dacă un copil primește încurajări,
Învață să aibă încredere în el.
Dacă un copil este lăudat mereu,
Învață să aprecieze,
Dacă un copil trăiește în cinste,
El învață dreptatea.
Dacă un copil trăiește în siguranță,
Învață să aibă credință.
Dacă un copil este aprobat,
Învață să se placă pe sine.
Dacă un copil trăiește în acceptare și prietenie,
Va învăța să găsească iubirea în lume.

Bibliografie:

- Bakker, I., Janssen, H., „Educați așa!”, Netherland Institute for Care & Welfare, Fundația Copiii Noștri, București, 1998;
- Dumitrana, M., „Familia, copilul și grădinița”, Editura Compania, București, 2000;
- Ciofu Carmen, Interacțiunea părinți - copii, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 2000

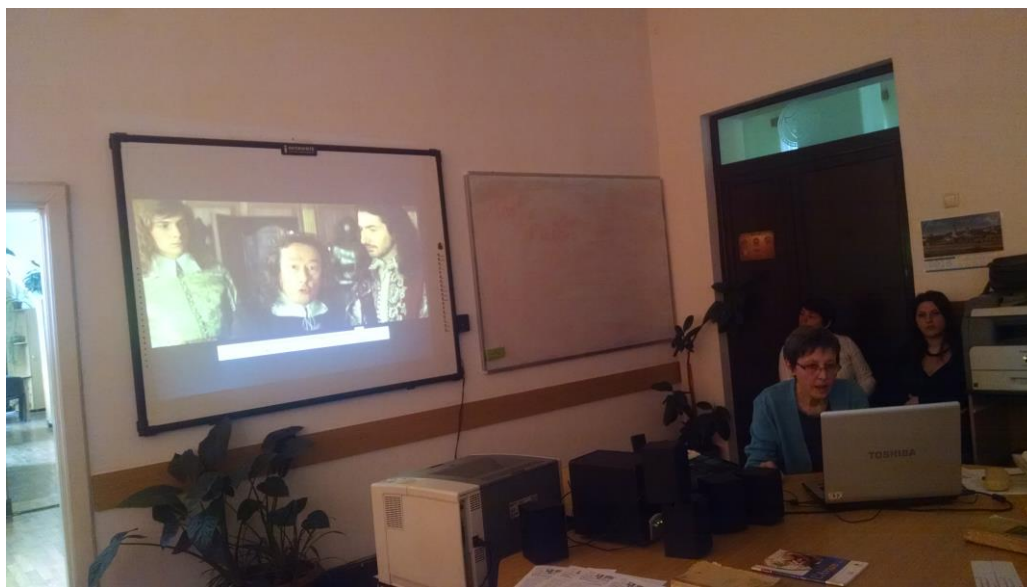
**ZILELE FRANCOFONIEI LA COLEGIUL NAȚIONAL „HOREA, CLOȘCA
ȘI CRIȘAN” ALBA IULIA, 14-21 MARTIE 2016
„BONJOUR, MONSIEUR MOLIERE” - PROIECȚIE DE FILM ȘI MASĂ
ROTUNDĂ PE TEMA FILMULUI „MOLIERE” DE LAURENT TIRAND,
2007**

Prof. Rusu Sofica, Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan” Alba Iulia

La inițiativa Asociației Alba-Manche Împreună/AMI, în parteneriat cu Consiliul Județean Alba, cu Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, elevii clasei a XI-a F, profil uman, specializarea bilingv franceză de la Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan” au avut privilegiul de a viziona comedia franceză intitulată „Molière” din 2007 și de a discuta pe marginea vieții și operei marelui scriitor francez în cadrul unei mese rotunde organizată cu ocazia Zilei Francofoniei. Acest evenimentul literar inedit a avut loc în data de 21 martie 2016, în sala multimedia de la CDI-ul Colegiului Național, discuțiile fiind interesante, pasionante și pline de sens pentru toți participanții la masa rotundă (elevi, studenți de Universitatea albaiuliană, studenți veniți din

Macedonia prin programul Erasmus, profesori de limba franceză de la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, dar și de la colegiul albaiulian). Comedia a permis elevilor să se familiarizeze cu viața, opera și personajele din opera dramaturgului Molière și să facă o cercetare pe Internet pentru a afla mai multe despre succesul pe care l-a avut filmul în 2007, despre procedeele realizării comicului în comedia clasică franceză, despre epoca în care a trăit Molière, despre cele mai importante piese de teatru care au fost scrise de Molière (*Tartuffe*, *L'Avare*, *Le Bourgeois gentilhomme*, *Le Malade imaginaire* etc).

Discuția s-a realizat în limba franceză, cu sublinieri și comentarii făcute concret pe scenele din film. S-a discutat despre spiritul epocii, despre societatea burgheză și valorile ei, despre luxul și opulența de la curtea regelui Franței în contrast cu sărăcia și precaritatea vieții oamenilor de rând. S-a evocat triumful Revoluției franceze asupra absolutismului regal, s-a discutat despre teatru și frumusețea lui, despre crezul lui Molière că arta este înălțătoare, ea relevând adevărul despre omul și societatea în care el trăiește, dar și despre sensibilitatea sufletului uman.

Elevii au fost surprinși să afle că Molière este un pseudonim literar, adevăratul nume al dramaturgului fiind Jean-Baptiste Poquelin (născut la Paris, în 1622, mort la Paris, în 1673). El a devenit autor de comedie mulțumită unui personaj cheie din înalta aristocrație franceză numit „le frère du roi”, amator de teatru, mecena al artelor. Filmul are valențe educative deosebite, întrucât prezintă cu obiectivitate viața dramaturgului francez care a marcat istoria teatrului și a comediei franceze. Autorul cel mai jucat chiar și în zilele noastre, Molière s-a remarcat prin piese care amestecă aspecte comice, patetice și critice, făcând din răs o armă pentru a combate moravurile ușoare, parvenitismul și constrângerile epocii sale.

Această comedie se referă la o perioadă obscură din viața lui Molière, perioada care precede marele succes al dramaturgului, perioadă ideală pentru a broda o poveste vie, plină de culoare, cu scene care se petrec la Versailles, în interiorul somptuos sau în superbe grădini „à la française”, o ocazie de a prezenta mai multe personaje și scene din piesele de teatru ale viitorului autor clasic. Filmul debutează cu imaginea unei căruțe care se întoarce la Paris, în 1645, purtându-l pe Molière și trupa lui, numită „L’Illustre théâtre”, după 13 ani de pribegie prin Franța. Molière este scos din închisoare de către Monsieur Jourdain, un burghez bogat care vrea să beneficieze de serviciile actorului ambulant, și anume să ia ore de bune maniere, de teatru, să deprindă arta scrisului pentru a o seduce pe Célimène, o marchiză pe care a văzut-o la curtea regelui. Monsieur Jourdain se visează gentilom și dorește să scrie o piesă de teatru, cu ajutorul lui Molière și să joace în această piesă pentru a o seduce pe Célimène. Pentru a exersa arta actorului, Monsieur Jourdain îl angajează pe Molière ca preceptor pentru fiica sa, Louison. Pentru ca Elmire, soția gentilomului Jourdain să nu afle care este dorința lui (accea de a o seduce pe Célimène), gentilomul Jourdain îl prezintă pe Molière soției sale ca fiind un preot, pe nume Tartuffe. Dar, doamna Jourdain, Elmire, descoperă foarte repede că Tartuffe este chiar Molière, ea fiind o persoană instruită, subtilă și interesantă să-l cunoască pe preceptorul fiicei ei. Iubitoare de teatru, ea descoperă repede identitatea lui Tartuffe, dar nu și misiunea lui Tartuffe în familia ei. O legătură de dragoste se naște repede între Molière și Elmire. Dacă în piesa *Burghezul Gentilom* sunt satirizate încercările de salt social, cumpărarea rangurilor nobiliare, în film, este ridiculizat Monsieur Jourdain în timpul lecțiilor de exprimare în scris, fiind evocată celebra frază „Belle Marquise, vos beaux yeux me font mourir d’amour...”, frază menită să o seducă pe marchiza Célimène, dar ridicolul este subliniat și în timpul orelor de artă dramatică (scena în care Monsieur Jourdain din film învață să imite galopul și nechezatul unui cal).

Vizionare acestui film cu subtitrare în limba română sau franceză, în funcție de nivelul de competență lingvistică al elevilor este o fereastră deschisă spre cultura și civilizația franceză, o ocazie de a-i motiva pe elevi să citească literatură clasică franceză, în limba română și/sau în limba franceză, o ocazie de a descoperi actori francezi contemporani. Romain Duris, în rolul lui Molière este un actor tânăr și talentat, distins cu premiul Globul de Cristal în 2008, în Franța pentru cel mai bun actor francez. Fabrice Luchini, în rolul lui Monsieur Jourdain a fost distins cu premiul César pentru cel mai bun actor în rol secundar. Filmul i-a fascinat pe elevi prin frumusețea decorului, a costumelor și a punerii în scenă, aspecte pentru care el, filmul a fost distins în 2008 cu premiul César pentru costume, decor și regie.

Subiectul filmului este interesant, scenele sunt pline de umor, personajul Monsieur Jourdain, orbit de visul lui de a deveni nobil, dar și de dorința lui de a o cuceri pe Célimène nu își dă seama că soția lui devine infidelă, că Henriette îl iubește pe un alt tânăr, deși el vrea să o căsătorească cu fiul lui Dorante, Thomas. Dorința de a-și vedea fata contesă este foarte mare și nu ține cont de sentimentele fetei lui pentru un alt tânăr, titlul nobiliar și descendența nobilă trebuiau asigurate cu orice preț. Nici Molière, nici Madame Jourdain nu reușesc să-l facă să se răzgândească în privința căsătoriei.... Monsieur Jourdain sfârșește prin a-și juca piesa în salonul pe care îl ține Célimène. Dorante îl face să creadă că va avea un succes deosebit în rolul pe care îl joacă, dar Molière îi arată ca Dorante l-a mințit, că marchiza Célimène nu a fost deloc mișcată de piesa scrisă și jucată de el, dimpotrivă, Célimène îl ridiculizează în public. Batjocorit, ridiculizat, Monsieur Jourdain descoperă că soția sa, Elmire are un amant... Molière. Preotul Tartuffe (Molière) părăsește scena pentru a lăsa familia Jourdain să-și redobândească liniștea pierdută. Molière pleacă în turneu cu trupa sa, părăsește Parisul și nu mai revine aici decât în 1658, dată la care Molière va avea protecția și susținerea unei persoane misterioase numită «Monsieur», fratele regelui. Începând din acest moment, cariera lui Molière se relansează, el fiind dramaturg, actor de comedie, regizor al pieselor sale. La Paris, în 1658 o va revedea pe Elmire, ea fiind grav bolnavă. Pe patul morții, ea îl iartă pentru că a părăsit-o și a sacrificat, de dragul artei și al carierei, iubirea care s-a înfiripat între ei.

Masa rotundă este o metodă de învățare activă, ea presupune intervenția fiecărui participant, dispunerea în cerc a mobilierului sălii în care se desfășoară dezbateră, analiza fină a ideilor. Ea dezvoltă gândirea critică și personalitatea elevului, ridică barierele de comunicare. În lucrarea intitulată „Aplicarea tehnicilor de dezvoltare a gândirii critice” (Charles Temple, Jeannie L. Steele, Kurtis S. Meredith), apărută la Chișinău, în 2003, la pagina 73 este descrisă metoda de învățare numită “masa rotundă” (în variantă scrisă) sau „cercul” (în variantă orală), cu toate avantajele care decurg din aplicarea ei: libertatea de exprimare, realizarea sensului, reflecția, participarea tuturor la discuție etc.

Metoda a permis mobilizarea cunoștințelor de limba franceză, realizarea unei discuții interesante, captivante și atingerea tuturor etapelor specifice oricărui demers educațional (evocarea, realizarea sensului și reflecția). Elevii, prin natura lor sunt creativi, dar acest potențial enorm trebuie dezvoltat, exersat și prin astfel de activități comunicative.

Bibliografie:

1. Temple, Charles, Steele, Jeannie L., Meredith, Kurtis S., Aplicarea tehnicilor de dezvoltare a gândirii critice, Ghid IV, Didactica Pro, Chișinău, 2003:
2. <http://www.playfs.com/2014/02/moliere-2007-film-online-subtitrat.html>

CULTIVAREA CREATIVITĂȚII LA ȘCOLARUL MIC

Înv. Sav Ana-Maria, Colegiul Tehnic „Apulum” Alba Iulia

O problemă actuală a învățământului și a societății contemporane este dezvoltarea în condiții optime a creativității elevilor. Din punct de vedere etimologic, cuvântul „creativitate” își are originea în latinescul „creare” și trimite la ideea „de produs original, de născocire”, la faptul de „a zămisli, a făuri, a naște”. Al. Roșca (1981) definea creativitatea ca un quantum „de însușiri și aptitudini psihice care, în condiții favorabile, generează produse noi și de valoare pentru societate”. Creativitatea înseamnă a oferi un nou sens obiectelor și conceptelor; a da o nouă semnificație și un nou conținut; se referă la schimbul de opinii, de puncte de vedere, la îmbogățirea semnificațiilor date de fiecare individ a rezultat al acestei schimbări. Actul creator este un amplu proces de elaborare, prin invenție sau descoperire, prin intermediul imaginației creatoare, a unor idei, produse noi, originale, de valoare socială și cu aplicabilitate în diverse domenii de activitate.

Pedagogia activă și interactivă promovează exersarea spiritului creativ, valorizarea acestuia contribuind substanțial la formarea personalității creatoare, înzestrată „cu capacitatea de a produce și dezvolta idei, designuri explicative și interpretative creatoare, de a realiza produse noi, originale”. Bineînțeles, produsul sau performanța creativă, indicele concret al creativității, depinde de anumiți factori și anume: imaginația, memoria, nivelul gândirii și al inteligenței, motivație, voință și, nu în ultimul rând, atitudinea cadrelor didactice. Creativitatea prezintă un „caracter complex, interdisciplinar, multidimensional și multideterminat”. Sarcina educației este de a dezvolta, de a structura forțele creative ale fiecărui copil, de a promova libertatea deplină a spiritului creator.

În lucrarea sa, *Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică*, Ion-Ovidiu Pânișoară susține că un vehicul esențial al procesului de învățământ care marchează diferența dintre succesul și eșecul didactic este creativitatea. Aceasta trebuie să fie o constantă a activității didactice și un scop al procesului instructiv-educativ. Când spunem „creativitate” avem tendința de a ne gândi imediat la dezvoltarea spiritului creativ la copii; uităm, însă, de importanța dezvoltării creativității cadrelor didactice. Gândirea creativă atât a elevilor, cât și a dascălilor, afirmă Pânișoară, este o necesitate actuală. Totuși, în urma studiilor de specialitate, s-a ajuns la concluzia că, pentru a dezvolta un proces instructiv-educativ cu specific creativ, cadrul didactic trebuie să dețină solide cunoștințe psihopedagogice. Așadar, prin îmbogățirea bagajului propriu de cunoștințe, dascălului îi cresc șansele de a realiza un act didactic cu multiple și diverse incursiuni creative. Desigur, sunt cadre didactice pentru care acumularea de cunoștințe poate acționa ca o „frână”, blocând creativitatea. Însă trebuie să ținem cont că procesul de învățământ este în continuă schimbare, ceea ce înseamnă că dascălul trebuie să fie receptiv la noile informații, experimentându-le și adaptându-le zi de zi. Cu cât acesta prezintă o gândire flexibilă, deschisă spre inovații, cu atât și elevii vor manifesta creativitate în sarcinile lor.

Din păcate, practica școlară oferă puține situații în care copiii să-și dezvolte spiritul creativ, ba chiar „nu numai că nu încurajează, ci inhibă creativitatea elevilor, prin cultivarea unui comportament conformist” (Dorina Sălăvăstru). Problemele sunt formulate gata, iar elevii doar învață să le rezolve, când mai important este ca ei să identifice și să formuleze problema, urmând să o rezolve. Este esențială obișnuirea elevilor cu schimbarea, cu incertitudinea, cu găsirea unor soluții proprii la probleme, pentru ca, în final, societatea să beneficieze de persoane cu adaptabilitate socială ridicată, cu gândire flexibilă și creatoare. Un spirit creativ este susținut și de o încredere în sine solidă. Foarte important este ca dascălul să accepte și să încurajeze manifestarea liberă a copiilor creativi și libera exprimare a propriilor idei, să stimuleze crearea de noi soluții pentru probleme. Atitudinea pozitivă a învățătorului față de creativitate reprezintă unul dintre cei mai importanți determinanți care facilitează creativitatea.

Întrebările care ne apar în minte de fiecare dată când se vorbește despre creativitate sunt: *Cum putem cultiva creativitatea elevilor? Este acest lucru posibil?* Studiile și activitatea la clasă a unor dascăli preocupați de inovarea procesului instructiv - educativ dovedesc acest lucru. Educarea creativității este sarcina cadrelor didactice, dar și a părinților, care trebuie să se implice profund în

formarea independenței în gândire și exprimare, să-i permită copilului să-și manifeste liber gândirea și fantezia.. Elevul trebuie să dețină anumite informații și, abia apoi, el poate fi provocat, arătându-i-se perspective noi în abordarea unor situații. La primirea unui răspuns corect din partea elevilor pentru întrebarea anterior adresată, învățătorul poate continua cu „Dar dacă...?”, „Ce se va întâmpla dacă...?”, „Chiar așa să fie?”, „Cum explicați?”, „Ce relație este între...?”, „Cum s-ar putea obține...?”, aceste întrebări făcând apel la creativitatea lor. Astfel, elevii vor dobândi o gândire independentă, vor învăța să tolereze noile idei și să critice în mod constructiv opiniile colegiilor lor. Ei se vor obișnui să abordeze fără teamă problemele, să le analizeze în stil propriu și să le rezolve. Este stimulată și curiozitatea, iar astfel, copiii vor îndeplini sarcina cu plăcere. Un exemplu concret dat de Ion-Ovidiu Pânișoară, în lucrarea sa (p.146), pentru dezvoltarea creativității elevilor este următorul: se vizionează un film, însă finalul poveștii este pregătit pentru ora care urmează. Copiii sunt curioși și dornici să afle ce se va întâmpla în continuare. Realizând acest demers creativ, cadrul didactic poate favoriza și învățarea (prin descoperire) elevilor, care până la acea „dată viitoare” au posibilitatea de a căuta și citi informații pentru a afla finalul poveștii.

Un spirit creativ va fi o personalitate activă, critică, reflexivă, inventivă și inovatoare, îndeplinind, astfel, cerințele curente ale procesului de învățământ și ale societății. Un elev își exersează forța creatoare și manifestă o conduită creativă în momentul când se implică în activități care se bazează pe dezvoltarea creativității individuale și de grup. Mușata Bocoș (p. 428) oferă multiple exemple în care se vădese spiritul și comportamentul creativ: implicarea activă, interactivă și creativă în procesul de învățare și formare, adoptarea unei atitudini deschise, creative, active; deprinderea gândirii critice; spiritul de observație, de inițiativ; explorarea mediului și descoperirea unor soluții proprii la diferite probleme; valorificarea imaginației constructive, originalității, inventivității, fanteziei, creativității; elaborarea sau crearea unor produse intelectuale și materiale originale.

Învățarea matematicii este, din punctul meu de vedere, determinată și presupune creativitate. Activitatea matematică implică gândirea, în special cea creativă. În ciclul primar se formează noțiunile fundamentale pe care persoana le va utiliza pe parcursul întregii vieți, cunoștințe care constituie baza întregului sistem de achiziții. Este evidentă contribuția majoră pe care o are matematica în formarea *gândirii logice, creative, coerente*, la formarea deprinderilor de muncă, de ordine. Voi oferi două modele de exerciții care stimulează elevii în depunerea unui efort creativ. Jocul **Caută și vei găsi** urmărește formarea deprinderii de a căuta soluții în formarea cât mai multor numere dintr-un număr de cifre stabilit înainte, precum și dezvoltarea atenției. *Sarcina didactică:* elevii să găsească toate posibilitățile pentru a forma numere dintr-un anumit număr de cifre. *Desfășurarea jocului:* de exemplu, se scriu toate combinațiile de 3 cifre ce se pot forma cu 3, 1, 6, fără a se repeta cifrele. Soluțiile sunt: 136, 163, 316, 361, 613, 631. În schimb, dacă se dau cifrele 5, 0, 8, vor fi posibile numai patru soluții (508, 580, 805, 850), deoarece permutarea cifrei 0 ar da un număr de două cifre. Un alt joc matematic este **Semnul ascuns**, care dezvoltă flexibilitatea gândirii creatoare și îi obișnuiește pe elevi să efectueze calcule corect și în mod exact. *Sarcina didactică:* rezolvarea unui exercițiu cu folosirea tuturor parantezelor, după caz, respectând ordinea efectuării operațiilor. Acest joc se desfășoară, de obicei, individual, cadrul didactic folosind fișe de lucru independent. Exemple: $5...5...5...5=3$; soluția: $(5+5+5)/5=3$; $7...7...7...7=4$; soluția: $(7+7+7+7)/7=4$. Se poate cere elevilor să elaboreze pe fișe exerciții-joc asemănătoare modelului dat.

Cadrul didactic are, de asemenea, la dispoziție o serie de metode moderne/ complementare care urmăresc dezvoltarea spiritului creativ: Brainstorming, metoda Frisco, Brainwrinting, metoda Philips 6-6, metoda 6-3-5, metoda rezolvării creative a problemelor. El are posibilitatea de a „jongla” cu aplicarea acestor metode, intervenind, dacă este cazul, cu introducerea/eliminarea unei etape, respectând particularitățile individuale și de vârstă ale fiecărui elev și ținând cont de potențialul creativ al acestuia. În cadrul demersului didactic, învățătorul are „obligativitatea” de a parcurge câțiva pași pentru a contribui la o dezvoltare optimă a creativității. Mușata Bocoș oferă câteva sfaturi practice în acest sens (pp. 429-430): crearea unei *atmosfere pozitive, constructive și deschise spre inovație, stimularea permanentă a gândirii elevilor, încurajarea reflecției personale a*

fiecărui elev, încurajarea copiilor să pună întrebări și să își pună întrebări, stimularea elevilor să formuleze probleme și să le soluționeze, în multiple variante, solicitarea elevilor să își imagineze și să creeze modele și materiale, implicarea acestora în activitățile de evaluare, interevaluare și autoevaluare, oferirea, în mod sistematic, de întăriri pozitive și recompense verbale pentru demersurile și ideile creative și originale.

Prin urmare, actul didactic presupune creativitate din partea dascălului, întrucât un demers creativ generează o învățare activă și formarea spiritului creator. Așadar, procesul instructiv-educativ necesită, dar și stimulează creativitatea. Aceasta poate fi dezvoltată prin diverse metode și mijloace, important fiind ca dascălul să raporteze activitatea didactică la posibilitățile elevilor.

Bibliografie:

1. Bocoș, Mușata-Dacia, 2013, *Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice*, Polirom;
2. Cosmovici, Andrei, Iacob, Luminița (coordonatori), 2008, *Psihologie școlară*, Polirom;
3. Pânișoară, Ion-Ovidiu, 2009, *Profesorul de succes. 59 de principii de pedagogie practică*, Polirom;
4. Sălăvăstru, Dorina, 2004, *Psihologia educației*, Polirom.

NECESITATEA CUNOAȘTERII PSIHOPEDAGOGICE A COPILULUI

Prof. inv. primar Oneț Ana-Maria, Școala Gimnazială „Ion Bănuț” Valea Lungă

Pentru educarea elevilor și obținerea unor rezultate eficiente în procesul de învățământ trebuie, în primul rând, să-i cunoaștem. Identificarea particularităților și a progreselor înregistrate periodic reglează procesul de instrucție și educație și asigură aceleași șanse tuturor elevilor.

Copilul trebuie să fie observat, astfel încât primele probleme dificile să nu fie neglijate, evitându-se repercusiunile asupra dezvoltării sale ulterioare. Soluții ideale nu există, dar unele sunt mai potrivite decât altele.

Relația dintre elevii din ciclul primar și dascăli reprezintă un factor esențial în stimularea proceselor cognitive, deoarece ei au tendința de a împrumuta păreri și sisteme de valori.

Metodele de predare și învățare sunt benefice asupra copiilor. Orice educator trebuie să renunțe la prejudecăți, să-și direcționeze activitățile bazându-se pe cunoașterea elevilor, să folosească mijloace eficiente de influență și formare.

Cunoașterea elevului are o deosebită importanță în procesul de învățământ. Problema nu este nouă, dar este întotdeauna actuală. Dascălii au datoria de a crea condițiile cele mai bune pentru a valorifica potențialul psihologic al fiecărui elev în parte. Ei trebuie să identifice particularitățile elevilor, să le cunoască progresele periodice, să regleze procesul instructiv-educativ pentru a le da șanse egale de dezvoltare tuturor elevilor. De aceea, cunoașterea psihologică a copilului este necesară și importantă. Ea vine în sprijinul dascălilor care trebuie să aplice tratarea diferențiată a copiilor, pentru a se obține cele mai bune rezultate în munca educativă. Este necesar să-i cunoaștem pe copii pentru a-i putea educa. Pentru a avea un proces educativ eficient trebuie să le descoperim punctele forte, temerile și fanteziile, să-i ajutăm să se exprime fără teama că vor fi greșit înțeleși. Școala oferă posibilitatea de a descoperi trăsăturile pozitive și de a le diminua pe cele negative.

Cea mai potrivită atitudine constă în observarea copilului. Cu cât mai repede se depistează expresia anumitor conflicte, cu atât problema poate să fie rezolvată mai repede prin consultarea unor specialiști, cei mai potriviți: cadre didactice, psihologi, doctori. Așadar, deși aceste simptome aparțin dezvoltării copilului, ele trebuie tratate cu seriozitate, căci pot persista influențând negativ comportamentul și dezvoltarea copilului.

Primele manifestări ale unei probleme dificile nu trebuie neglijate, astfel încât să se ocolească în cea mai mare măsură posibilă repercusiunile asupra dezvoltării personalității sale de mai târziu. Nu există soluție ideală pentru ca un copil să se dezvolte, dar unele atitudini sunt mai potrivite decât altele. A fi iubitor, înțelegător și a avea bun-simț sunt caracteristici esențiale pentru a-l ajuta pe copil să depășească dificultățile. Unele momente din copilărie au o importanță deosebită pentru dezvoltarea armonioasă de mai târziu.

Actul didactic trebuie să fie dirijat în funcție de cunoașterea psihologică a capacităților, intereselor, aptitudinilor elevilor, acțiunea educativă fiind în acest fel eficientă. Pentru atingerea obiectivelor acestui proces complex, copilul trebuie observat zilnic deoarece doar astfel îi putem descoperi punctele forte, temerile și fanteziile, eliberându-l de teama de a nu greși sau de a fi greșit înțeles.

Pentru elevii din învățământul primar, relația educațională ce se stabilește prin atitudinea cadrelor didactice în clasă și în afara ei, reprezintă factorul esențial pentru stimularea proceselor cognitive. Elevii împrumută de obicei de la educatori păreri și sisteme de valori.

Activitățile extrașcolare le permit elevilor să iasă dintr-un sistem cunoscut și să-și descopere alte moduri de a se manifesta, de a se pune în valoare. De asemenea, metodele de predare și învățare pot avea un puternic impact pozitiv asupra personalității elevilor.

Școala, definită prin atribute ca accesibilitate, creativitate, flexibilitate și continuitate (V. Chiș, 2002, p. 36), reprezintă principalul factor care poate contribui prin aptitudinea cadrelor didactice la stimularea proceselor cognitive. Metodele de cunoaștere psihopedagogică îl ajută pe educator să surprindă structura de bază a însușirilor psihice ale școlarului, putând interveni cu succes pentru a corecta unele tulburări, acolo unde este nevoie.

Pentru a obține rezultatele cele mai bune, educatorii trebuie să renunțe la tipare standard și la prejudecăți, și să-și desfășoare activitățile bazându-se pe cunoașterea personalității elevilor, în fiecare etapă a dezvoltării lui, folosind cele mai potrivite mijloace pentru a-l influența și forma. Potențialitățile fiecărui copil trebuie să fie valorificate în cea mai mare măsură și educate prin formarea deprinderilor. Copilul are nevoie să-i oferim informații sau tehnici de exteriorizare care să-l ajute să găsească modalități de exprimare cu valoare individuală și socială. Actul pedagogic va da randament și va fi eficient doar dacă procesul de formare urmărește aptitudinile și caracteristicile generale de personalitate, asigurându-se astfel o unitate între caracteristicile persoanei și obiectivele procesului formativ. Planificarea științifică a activităților instructiv – educative și cunoașterea cât mai aprofundată a individualității elevilor trebuie să fie într-o relație cât mai strânsă. Astfel, organizarea sistemului școlar permite găsirea unor modalități integrative accesibile pentru fiecare. Modul de formulare al obiectivelor, accesibilizarea și structurarea conținuturilor lecțiilor și al activităților propuse, folosirea celor mai eficiente metode, mijloace și strategii de evaluare, adecvate vârstei, vor fi întotdeauna o prioritate pentru un dascăl. „O educație bine făcută poate întotdeauna să scoată dintr-un suflet, oricare ar fi el, partea folositoare pe care o conține.” (V. Hugo)

Din perspectivă psihopedagogică, a cunoaște un copil presupune identificarea notelor dominante ale personalității sale, înțelegerea motivelor care îl determină să reacționeze într-un anumit mod la situațiile cu care se confruntă, prevederea atitudinilor ulterioare și, nu în ultimul rând, anticiparea modului în care se va manifesta și va valorifica influențele educației.

Copilul nu este totuși un robot ce acționează doar atunci când este programat. El este o personalitate în devenire, un material maleabil sub influența factorilor de mediu și educaționali care, ca orice ființă umană, are nevoi și trebuințe și necesită ajutor pentru creștere și dezvoltare. Cu cât îl cunoaștem mai bine pe cel pe care îl educăm, cu atât rezultatele nu vor întârzia să apară, fiind, de cele mai multe ori, cele pe care ni le dorim.

Bibliografie:

- Tucicov-Bogdan, A. (1972). Psihologie generală și psihologie socială. EDP, București.
Kulcsar, T. (1978). Factorii psihologici ai reușitei școlare. EDP, București.

- Claparede, E. (1975). Psihologia copilului și pedagogia experimentală. Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Bonchiș, E. (2004). Psihologia copilului. Editura Universității din Oradea, Oradea.
- Sas, C. (2010). Cunoașterea și dezvoltarea competenței emoționale. Editura Universității din Oradea.

PREVENIREA ABANDONULUI ȘCOLAR ȘI CREȘTEREA PERFORMANTELOR ȘCOLARE LA ȘCOALA GIMNAZIALĂ D. RADU RĂDEȘTI

Prof. Popa Larisa Laura, Școala Gimnazială „D. Radu” Rădești

Un număr de 375 de copii din județul Alba sunt sprijiniți să nu abandoneze școala și să își continue studiile în cadrul unui proiect de mare amploare derulat de Arhiepiscopia Ortodoxă de Alba Iulia și Asociația Filantropia Ortodoxă în parteneriat cu mai multe instituții, administrații locale și organizații non-guvernamentale, printre care se află și școala noastră, Demetriu Radu, Rădești, sub denumirea generală Prevenirea Abandonului Școlar. (PAS).

Proiectul a fost prezentat public marți, 01 martie 2016, în sala de Conferințe a Hotelului Cetate, Alba Iulia, în cadrul unei conferințe, desfășurată în prezența și cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscopul Alba Iuliei. La eveniment au fost prezenți numeroși oameni influenți și de răspundere din județ, din partea administrației publice dar și a Inspectoratului Școlar Județean, precum și primarii și directorii școlilor din localitățile în care au fost înființate centre de prevenire a abandonului școlar.

Un număr de 24 de elevi din familii defavorizate constituie grupul țintă identificat în luna octombrie în comunitatea noastră. Cu sprijinul Primăriei și al Consiliului Local Rădești, acești copii beneficiază zilnic de un plus de îngrijire și sprijin, pentru a-și trăi copilăria și viața de elev așa cum se cuvine: primesc o masă caldă la ora 13, sunt implicați în activități de dezvoltare personală și auto-gospodărire între orele 12-14 și se bucură de supraveghere pentru efectuarea temelor între orele 14-16, când se termină Programul, cum sunt ei obișnuiți să-l numească. Efectele benefice imediate nu se lasă prea mult așteptate. Este impresionant să vezi un copil de 9-10 anișori cum în cel mai scurt timp devine responsabil față de persoana sa și de cei din jur, dornic să se implice să dea o mână de ajutor și extrem de eficient în a-și folosi timpul, astfel încât să reușească să îmbine obligațiile (efectuarea temelor) cu relaxarea (jocurile și diverse activități recreative). Două cadre didactice calificate îi asistă, îndrumă și supraveghează în acest demers.

Rețeaua de centre educaționale și de prevenire a abandonului școlar din județul Alba funcționează în cadrul unui parteneriat coordonat de Asociația „Filantropia Ortodoxă Alba Iulia”, parteneri județeni fiind Arhiepiscopia Ortodoxă Alba Iulia, Consiliul Județean Alba prin DGASPC Alba, Inspectoratul Școlar Județean Alba, parteneri locali primăriile Alba Iulia, Cugir, Sântimbru, Unirea, Galda de Jos, Jidvei, Rădești și școlile gimnaziale: „Singidava” Cugir, Veseuș, „Nicolae Drăgan” Galda de Jos, „Demetriu Radu” Rădești, „Ioan de Hunedoara” Sântimbru, „Avram Iancu” Unirea. O parte din finanțarea necesară este asigurată prin proiectul „Incluziune socială și îmbunătățirea condițiilor de viață a romilor și a altor grupuri vulnerabile”, proiect cofinanțat prin Programul de Cooperare Elvețiano – Român (Swiss – Romanian Cooperation Programme). Proiectul este derulat de Fundația HEKS Elveția prin Fundația FAER Reghin.

Amenințările aduse programului nu sunt totuși de neglijat. Unii părinți, după o anumită perioadă, și-au exprimat intenția de a-și retrage copiii, motivând așa-zisa rușine față de ajutorul primit. Le-am explicat însă că a primi ajutor, atunci când îți este oferit, nu este nici semn de rușine, nici de umilire în fața comunității. Cu ajutorul lui Dumnezeu și sprijinul partenerilor implicați, sperăm să ducem la bun sfârșit acest proiect, și, de ce nu, să-l continuăm și pe viitor.

Cea mai mare mulțumire este sclipirea din ochiișorii celor 24 de copii care așteaptă nerăbdători să vină ora mesei și să vadă ce bunătăți primesc de fiecare dată. Disciplina pe care în

scurt timp au deprins-o atestă faptul că educația este nu doar necesară ci și eficientă cu cât vârsta celui implicat este mai fragedă.

Mulțumim celor care au făcut acest fapt posibil și ne exprimăm certitudinea că acești copii vor deveni cetățeni responsabili, oricare ar fi drumul pe care vor merge în viață.

UMANIZEAZĂ-ȚI CURSURILE!

Prof. Căpâlna Daniela, Colegiul Tehnic Aiud

Astăzi trăim într-o lume complet diferită chiar și față de acum cincizeci de ani, o lume „globalizată”. Informațiile circulă cu viteza luminii, deci în aceasta lume modernă nimeni nu poate funcționa fără cunoștințe informatice și fără a cunoaște cel puțin o limbă străină. Când aplici pentru o bursă sau pentru o slujbă, cunoașterea unei limbi străine e o cerință de bază. Predarea unei limbi străine e o profesie deosebit de ofertantă, tocmai pentru că e ca un fel de pașaport în această lume fără frontiere. Câtă vreme există încă controverse în rândul lingviștilor și al psihologilor în legătura cu modul în care se face achiziția unei limbi fie ea nativă sau străină, cei care sunt responsabili cu predarea limbilor străine au câmp deschis de acțiune. Se pot folosi metode și tehnici deja consacrate, se pot folosi experiențe personale, se poate experimenta și inova, se poate prelua din experiențele altora, sunt o mulțime de drumuri bune de urmat.

A învăța să te folosești de o limba străină în mod prietenos și pe deplin, e un drum lung și dificil. Profesorul nu poate învăța în locul elevilor săi, el trebuie doar să îi îndrepte spre sensul bun, să-i ajute să-și dezvolte încrederea în puterea lor de învățare, după care trebuie să aștepte lângă elevi pentru a le oferi sprijin, asistență, ghidare, încurajare atunci când vede că au nevoie, în timpul activităților pe care ei le desfășoară. Un profesor care predă o limba străină, este un profesionist care trebuie să diagnosticheze, să selecteze și să-și adapteze tehnicile și metodele în funcție de nevoile clasei de elevi cu care lucrează. Cred că Howard Gardner are dreptate când scrie în cartea lui „Frames of mind” (Palladin, Granada Publishing, 1986), că studenții noștri vin cu inteligențe multiple și un bun profesor se mulează atât pe genurile mai speciale de inteligență (muzicală, spațială, kinestetică, inter și intrapersonală) cât și pe cele tradiționale: inteligența lingvistică și cea logică-matematică. Noi, ca profesori de limbi moderne trebuie să activăm toate genurile de inteligență. Caleb Gattegno spune că „elevii învață fiind atenți aici și acum, învață când mintea lor e setată pe „modul învățare” și învață cel mai bine atunci când profesorul le dă minimum de informații pentru a-i duce pe drumul cel bun. „Dacă îți asumi întotdeauna rolul principal, consumi mult prea mult din timpul pe care elevii ar trebui să-l petreacă fiind ei în roluri principale. Oamenii aleg să învețe limbi străine și în special Limba Engleză, din diferite motive: unii pentru că e materie cuprinsă în curriculumul școlar, unii speră că-i va ajuta în obținerea unei slujbe mai bune, alții vor să fie la curent cu cultura, tradițiile Marii Britanii.

Oricare ar fi motivul, Jeremy Harmer în lucrarea sa *The Practice of English Language Teaching* (1997: 2), numește învățarea limbii engleze cu un anumit scop ca fiind „un termen ce se aplică situațiilor când elevii au anumite motive pentru care vor să învețe limba străină respectivă.”

Alții învață limba engleză cu scopuri academice și anume cei care vor studia la universități din SUA sau Marea Britanie și au nevoie să cunoască limba engleză pentru a putea participa la seminarii și alte activități, alții învață pentru că studiind în țările lor, au nevoie să poată citi articole științifice și cărți, alții își doresc să învețe limba engleză pentru a-și putea exercita profesia cu succes cum ar fi cei din posturi de conducere, chelnerii, cei care lucrează în aviație etc.

Mai sunt și alții care nu se încadrează în niciuna din aceste categorii pentru că încă nu și-au definit clar motivele pentru care își doresc să învețe limba engleză.

Oricum, oricare ar fi motivele, succesul în învățarea unei limbi străine este atins doar de către elevii care au o motivație foarte puternică.

Bibliografie:

- Palladin, Granada Publishing, 1986, English
Vizental, A. 2008: 13;
Rinvolucri, M. 2006: 9.
Rinvolucri, M. 2006: 14
Taylor, J. 2004: 72
Penny Ur, A Course in Language Teaching (1997: 274)
Jeremy Harmer The Practice of English Language Teaching (1997: 2)

DEZVOLTAREA ȘI CULTIVAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR

Ed. Pașca Alina Maria, Școala Gimnazială „Mihai Eminescu” Ighiu- structură G.P.N. Țelna

„Creativitatea este distracția inteligenței”. Albert Einstein

În anul 1937, psihologul american Gordon Allport introduce în vocabularul psihologic termenul „creativitate” care își are sorgintea în latinescul *creare*, semnificând a zămisli, a făuri, a naște, cu scopul de a înlocui vechii termeni „spirit inovator”, „inventivitate”, „talent”.

Creativitatea este definită din mai multe unghiuri, fiecare autor evidențiind o anumită definiție a acesteia:

„Creativitatea este un proces de asociere și de combinare, în ansambluri noi, a unor elemente preexistente”.(H. Jaoui, 1975;

„Creativitatea reprezintă interacțiunea optimă, generatoare de nou, dintre atitudini și aptitudini”. (P. Popescu-Neveanu, 1978);

„Creativitatea este capacitatea de a imagina răspunsuri la probleme, de a elabora soluții inedite și originale”.(E. Limbos, 1988); „Creativitatea este o facultate superioară a omului, un proces psihic de identificare a posibilităților noi, de asigurare a unor elemente disparate, mai mult sau mai puțin depărtate, constând în cunoștințe acumulate prin studii sau experiență, combinarea realizată reprezentând o creație științifică, tehnică sau artistică ce constituie un bun material sau spiritual util societății”.(A. Manolescu, 1997).

Printre trăsăturile definitorii ale creativității se află noutatea, originalitatea, ingeniozitatea și valoarea teoretică sau practică, trăsături remarcate în urma definițiilor diversificate ale acesteia, autorii punând accentul pe produsul creat, procesul creator sau persoana creatoare.

Pentru a-și dezvolta spiritul și comportamentul creativ, elevul are nevoie de activități menite dezvoltării creativității individuale și de grup, de un învățământ euristic, care stimulează gândirea independentă și creatoare a acestuia. Prin organizarea și desfășurarea activităților interactive, a activităților de învățare prin descoperire elevul se implică activ în procesul de instruire și formare, gândește critic, are spirit de inițiativă, caută soluții proprii pentru rezolvarea a diverse situații-problemă, are încredere în propria valoare, își dezvoltă spiritul pentru risc, are gândirea inventivă, devine responsabil, își aduce contribuția la dezvoltarea obiectivelor educaționale, realizează cercetări, își valorifică imaginația constructivistă, originalitatea, fantezia etc.

Cadrul didactic are rolul de a iniția elevii în a-și exprima liber părerile, ideile, de a crea o ambianță pozitivă, permisivă, deschisă spre inovație, de a adopta o atitudine obiectivă, de a-i încuraja pe aceștia să pună întrebări și să își pună întrebări, de a le propune rezolvarea exercițiilor prin diverse metode și de a crea probleme de diverse tipuri, de a-i implica în activitățile de evaluare și autoevaluare și de a le oferi întăriri pozitive. Acesta trebuie să întrețină o atmosferă permisivă, a unor relații prin intermediul cărora se iau decizii împreună cu elevii, aceștia fiind liberi în realizarea unei sarcini, dezvoltându-și astfel spiritul de inițiativă și gândirea critică. Așadar, profesorul trebuie să fie creativ în cadrul activităților pe care le desfășoară, dezvoltând această caracteristică la elevi.

În scopul dezvoltării creativității, cadrul didactic se bazează pe eficiența metodelor active, cu ajutorul cărora se exersează gândirea divergentă creativă și comportamentul creativ al elevilor, se

explorează potențialul intuitiv și asociativ, elevul devine capabil să-și reorganizeze în permanență achizițiile proprii, descoperă și redefinește sensuri, stimulând procesul de gândire și creație.

Printre cele mai cunoscute tehnici de stimulare a creativității se enumeră: metoda brainstorming, sinectica, metoda 6-3-5, metoda Phillips 6-6, discuția-panel, utilizate cu precădere în grup. Aceste tehnici presupun o instruire interactivă, în cadrul căreia educatul își asumă rolul de subiect, iar profesorul de ghid în demersurile planificate, determinând implicarea elevilor și crearea de sentimente pozitive, de încredere în propriul potențial.

Prin utilizarea tehnicilor active se creează o învățare interactiv-creativă, care conduce spre modelarea omului creativ, care își folosește propriile idei pentru a găsi soluții în rezolvarea problemelor cotidiene. Acest tip de învățare se axează pe învățarea prin descoperire, ceea ce determină o însușire temeinică și de lungă durată a cunoștințelor, având valoare formativă și dezvoltând flexibilitatea gândirii, a imaginației și a creativității.

Activismul și creativitatea conduc spre crearea unui mediu interactiv, în cadrul căruia se manifestă o învățare cooperantă, favorizând implicarea activă în sarcină și contribuțiile creative, proprii ale subiecților.

Tehnica 6/3/5 este o metodă de stimulare a creativității, asemănătoare brainstormingului, deosebindu-se prin aceea că ideile noi se notează pe foi de hârtie, care circulă printre participanți, purtând și denumirea de brainwriting. Se numește 6/3/5 pentru că un număr de elevi se împarte în grupuri a câte 6, fiecare membru notează câte 3 soluții pentru o problemă dată într-un timp de 5 minute. Foia se împarte în 3 coloane, după care se notează 3 soluții în cele 3 coloane existente într-un interval de 5 minute, după care foia este trimisă spre dreapta, până se ajunge la posesorul inițial. Fiecare membru al grupului intervine cu idei creative și îmbunătățiri la soluțiile menționate de către elevul anterior, după care se analizează soluțiile și se rețin cele mai bune.

Prin intermediul acestei tehnici se oferă posibilitatea tuturor elevilor de a se exprima mai clar, profund și de a elabora idei creative în comparație cu cele anterior menționate, se dezvoltă atât spiritul de echipă, cât și procesele psihice superioare.

Utilizarea acestei tehnici presupune culegerea unei vaste cantități de informații, dintre care se vor selecta cele care se află pe linia educativă a lecției desfășurate. Se pot obține o serie de informații privind viața personală a elevului, modul de petrecere a timpului liber, sugestii pentru desfășurarea orelor de curs etc.

Pe lângă aceste tehnici menționate, o altă metodă de evidențiere și stimulare a creativității este jocul didactic, utilizat cu precădere în învățământul preșcolar și primar. Această metodă corespunde particularităților de vârstă ale preșcolarilor și școlarilor mici, stimulându-le interesul, curiozitatea, siguranța în răspunsuri și dezvoltându-le potențialul creator.

Jocul didactic este activitatea dominantă în grădiniță, fiind o punte de legătură între învățare și joacă. Această metodă contribuie la dezvoltarea creativității prin conținutul său distractiv, care înlesnește învățarea în funcție de vârsta fiecărui individ, valorifică potențialul creator, susține exprimarea liberă și armonioasă a copilului, promovează participarea activă în cadrul actului instructiv-educativ. Prin conținutul său bine organizat, cu reguli clare și precise, subordonate particularităților psiho-somatice ale copilului, jocul didactic își aduce contribuția la dezvoltarea fizică și psihică, la antrenarea proceselor psihice, la stabilirea de relații și interrelații în cadrul grupului și în afara acestuia, la exprimarea dezinvoltă a subiecților educației.

Eficiența tehnicilor interactive de stimulare a creativității se regăsește în conduita indivizilor, ceea ce conduce spre crearea de viitori oameni capabili de o exprimare liberă, de interacțiune cu mediul social, stabilirea de relații temeinice și evocarea omului inovativ.

„Orice om poate fi creativ, dar pentru a se îndeplini în această direcție sunt necesare o serie de condiții...”. (Mihaela Roco, 2001)

Bibliografie:

- Crenguța-Lăcrămioara Oprea, 2009, *Strategii didactice interactive*, Editura Didactică și Pedagogică;
- Dorina Sălvăstru, 2004, *Psihologia educației*, Polirom;

- Mușata-Dacia Bocoș, 2013, *Instruirea interactivă*, Polirom;
- Tincuța Bănceanu, 2005, nr. 1-2, *Jocul didactic-mijloc de evidențiere și stimulare a capacității creatoare în învățarea matematicii*, în „Învățământul primar. Revistă dedicată cadrelor didactice”, Editura Miniped, pp.129-133.

FORMAREA UNOR COMPETENȚE DE MANAGEMENT AL STRESULUI PRIN CONSILIERE EDUCAȚIONALĂ

Prof. Oprița Ioana, Colegiul Național „Lucian Blaga” Sebeș

“Reforma învățământului în România subliniază importanța comutării accentului de pe latura informativă a procesului educativ spre cea formativă... : învățământul modern trebuie să aibă ca scop nu doar absolvenți bine informați, ci formarea unor persoane cu resurse adaptative la solicitările sociale și psihologice ale vieții.” În acest sens, rolul consilierii educaționale în învățământul românesc trebuie reconsiderat având în vedere „creșterea frecvenței comportamentelor neadecvate în rândul elevilor, a tulburărilor emoționale, a eșecurilor sau abandonurilor școlare”, a simptomatologiei asociată stresului (Băban, 2001, p.11).

Astfel, am considerat elaborarea unui program de intervenție cu scopul formării la elevi a unor competențe de management al stresului ca fiind atât *necesară* (datorită creșterii frecvenței tulburărilor psihocomportamentale, a cazurilor de subutilizare a potențialului intelectual), cât și *posibilă* (datorită volumului considerabil de date clinico-experimentale asupra stresului în general și asupra programelor de intervenție în special). În plus, extinderea aplicării în perspectivă a unor astfel de programe de intervenție ar avea efecte benefice pe termen mediu și lung asupra tuturor celor interesați de o desfășurare eficientă a procesului educativ, fie ei elevi, profesori, părinți sau societate.

Considerând stresul în cadrul paradigmei cognitive ca discrepanță percepută subiectiv între solicitări și autoevaluarea resurselor personale de a le face față, el apare ca unitate a trei componente:

- factorii de stres, care, în urma unei evaluări primare vor fi considerați fie pozitivi, fie indiferenți, fie amenințători. Unii factori pot fi schimbați, alții pot fi diminuați, iar alții trebuie acceptați și tolerați.
- resursele personale, care constituie obiectul unei evaluări secundare, fiind problematică discrepanța între rezultatul subiectiv al acestei evaluări și resursele reale. Se remarcă aici existența unor *factori de protecție* care scad vulnerabilitatea la stres : autoeficacitatea, stima de sine, asertivitatea, optimismul, ideea de controlabilitate internă etc.
- reacții la stres (fiziologice, cognitive, emoționale și comportamentale) (Băban, 2001)

Am **conceptualizat** managementul stresului ca *dezvoltare a resurselor personale* de a face față stresului – cu accent pe autoevaluarea lor realistă – care se vor constitui ca *factori de protecție*, contribuind la scăderea vulnerabilității față de stres.

Ipotezele cercetării

Ipoteza **generală**: un program de intervenție focalizat pe adolescent are ca efect formarea unor competențe de diminuare a reacțiilor la stres prin dezvoltarea resurselor personale.

Ipoteza **specifică**: aplicarea unui program focalizat pe antrenarea unor abilități sociale și academice/intelectuale ale adolescenților are efecte pozitive de :

- Diminuare a intensității percepției stresului și a gradului de somatizare
- Creștere a stimei de sine și internalizare a locului controlului
- Diminuare a unor manifestări legate de absența/neadecvarea suportului social : anxietate socială, depresie, singurătate, alienare, percepția nefavorabilă a părinților

Metodologia cercetării

Subiecții - lotul total de 45 de subiecți, cu vârste cuprinse între 15-17 ani, din care 23 fete și 22 băieți a fost alcătuit din două grupe :

- Grupul 1 format din 23 elevi (14 fete și 9 băieți) constituit ca *grup experimental* în urma aplicării programului de intervenție
- Grupul 2 *de control* format din 22 elevi (9 fete și 13 băieți) ai clasei cu profil identic (matematică-informatică) și an de studiu identic

Instrumentele de lucru utilizate pentru măsurarea efectelor programului de intervenție au fost : Chestionar de percepere a stresului (Levenstein,1993), Scala de anxietate socială (La Greca, Dandes, Wick, Shaw&Stone, 1988), Scala de singurătate (UCLA 3 – Loneliness Scale, Russel&Cutrona, 1988), Scala stimei de sine (Rosenberg, 1965), Scala de somatizare (adaptat după lista de simptome somatice SCL-90-R, Derogatis), Scala de depresie (Birlson, 1981), Scala de alienare pentru adolescenți (Jessor&Jessor, 1977), Scala locului controlului pentru copii și adolescenți (Nowicki&Strikland, 1973), Scala de percepție a părinților – (variante pentru adolescenți) - (Robbins, 1994)

Planul experimental - am conceput un design cvasiexperimental în 3 pași:

- Evaluarea pre-intervenție (ian.) – clasele : X A, X B
- Derularea programului de intervenție (ian.-aprilie) – la clasa X B
- Evaluarea post-intervenție (sept.) – clasele : XI A, XI B

Programul de intervenție are la bază principalele modalități de management al stresului identificate de Băban (2001): informarea privind sursele de stres și conștientizarea *reacțiilor* la stres, dezvoltarea unor abilități și comportamente de management al stresului (dezvoltarea *asertivității*, dezvoltarea *comunicării pozitive* cu ceilalți, identificarea și rezolvarea *conflictelor*, învățarea metodelor de *rezolvare a problemelor și de luare a deciziilor*, învățarea unor metode de relaxare), stabilirea și menținerea unui *suport social* adecvat, dezvoltarea unui *stil de viață sănătos*, dezvoltarea *stimei de sine*, managementul *timpului*.

Obiectivul general al programului de intervenție a fost dezvoltarea resurselor personale ca factori de protecție față de stres, diminuând astfel vulnerabilitatea.

Conținutul programului de intervenție a constat în abordarea următoarelor teme, pe parcursul a 11 ședințe a câte 50 minute, fiecare cu **obiectivele operaționale** aferente :

1. Sursele de stres, resurse personale și reacții la stres
 - să identifice și să diferențieze cele 3 componente ale stresului
 - să conștientizeze existența propriilor resurse de a reduce, stăpâni sau tolera factorii de stres
 - să identifice discrepanțe între resursele reale și autoevaluarea lor
 - să identifice și să exemplifice factori de protecție față de stres
2. Dezvoltarea asertivității
 - să exerseze abilitățile asertive în comunicare
 - să diferențieze între asertivitate, agresivitate și pasivitate
 - să identifice caracteristici ale celor 3 tipuri de comportamente : asertiv, agresiv, pasiv
 - să conștientizeze și să exerseze drepturile și principiile asertivității
3. Dezvoltarea comunicării pozitive cu ceilalți
 - să exerseze limbajul responsabilității
 - să identifice modalități de prevenire a reacțiilor defensive
 - să exerseze generarea\explorarea alternativelor (ca modalitate opusă oferirii de sfaturi)
 - să identifice modalități de ameliorare a exprimării emoționale
4. Metode de rezolvare a problemelor și de luare a deciziilor
 - să identifice diferite tipuri de probleme
 - să identifice cele 2 componente care stau la baza rezolvării de probleme: *atitudinea* față de problemă și *abilitatea* de rezolvare a problemelor
 - să identifice etapele de rezolvare a problemelor și să le caracterizeze folosind exemple concrete
5. Dezvoltarea unui stil de viață sănătos
 - să diferențieze între stilul de viață sanogen și cel patogen

- să identifice comportamente protectoare ale sănătății
 - să conștientizeze funcțiile comportamentelor de risc
 - să analizeze modalități de formare a unui stil de viață sănătos
6. Deprinderi eficiente de studiu și strategii de învățare
- să identifice și să exerseze metode eficiente de: luare a notițelor, subliniere, monitorizare a înțelegerii, de control a învățării, de gândire critică
 - să caracterizeze o strategie superioară de învățare (înțelegere, elaborare, organizare)
 - să identifice factori pe baza cărora se selectează strategiile de învățare
 - să identifice modalități de optimizare a stilului de învățare
7. Principii de management a timpului
- să explice modalitățile de utilizare eficientă a timpului
 - să elaboreze un plan de studiu

În derularea programului de intervenție am utilizat, separat sau în combinații, *metode interactive de grup*: învățarea prin descoperire, dezbatere, jocul de rol, brainstorming, învățarea prin cooperare – indicate în activitățile de consiliere (Băban (coord.), 2001) și binecunoscute în literatura psihopedagogică pentru valențele lor formative și stimulative. *Materialele* folosite constau în fișe de lucru, utilizate ca suport concret în derularea activităților în clasă și pentru temele indicate pentru acasă.

Rezultatele cercetării au pus în evidență în cazul elevilor din grupul experimental *efectele pozitive* asupra :

- diminuării intensității percepției stresului
- diminuării nivelului anxietății sociale, al singurătății precum și îmbunătățirea percepției părinților.

Nu s-au constatat modificări semnificative între grupul experimental și cel de control la nivelul stimei de sine, alienării și depresiei. În cadrul comparațiilor intragrupale s-au evidențiat în cazul ambelor grupuri modificări semnificative ale gradului de somatizare și ale internalizării, dar nu putem conchide asupra influenței programului de intervenție privind aceste modificări.

Limitele sesizate pe parcursul derulării cercetării, care conturează și unele direcții de cercetare viitoare, vizează următoarele aspecte :

- concluziile nu se pot generaliza pentru toți elevii ciclului liceal, fiind valabile doar la cei cu vârste cuprinse între 15-17 ani de la profilul matematică-informatică. S-ar putea ca un astfel de program să aibă efecte diferite în funcție de vârstă și de nivelul solicitărilor școlare corespunzătoare altui profil.
 - dacă s-ar lua în considerare și alte variabile (sex, mediu, situație financiară etc.), efectele programului s-ar putea să se distribuie diferențiat în funcție de aceste variabile.
 - ar fi fost utilă o a doua post-testare pentru a verifica stabilitatea în timp a efectelor programului
- Cercetarea efectuată oferă *oportunități de studiu* în următoarele direcții :
- studierea efectelor programului asupra elevilor cu diferite niveluri de stres (redus, moderat, intens)
 - în scopul generalizării rezultatelor la toți elevii ciclului liceal, se poate iniția atât un studiu longitudinal (clasele IX-XII), cât și unul transversal (profil real-uman)
 - studierea impactului diferențiat al programului în funcție de nivelul inițial al variabilelor studiate (ex.: efecte diferențiate după nivelul crescut/scăzut al anxietății sociale la pre-test).

Bibliografie :

Băban, A. (coord.) (2001), *Consiliere educațională-ghid metodologic pentru orele de dirigenție și consiliere*, Imprimeria Ardealul, Cluj-Napoca

Băban, A. (1992), *Stresul psihosocial*, în *Stresul în sănătate și boală*, Derevenco P., Anghel, I., Băban, A., Ed. Dacia, Cluj-Napoca

Login, D.V. (2002), *Prevenirea dificultăților de adaptare socio-emoțională în adolescență*, teză de doctorat Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca

Miclea, M. (1997), *Stres și apărare psihică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

Radu, I.(coord.) (1991), *Introducere în psihologia contemporană*, Ed. Sincron, Cluj-Napoca

ROLUL ȘI IMPORTANȚA UTILIZĂRII CALCULATORULUI ÎN EDUCAȚIA COPIILOR PREȘCOLARI

Prof. inv. preșcolar Balea Livia-Valentina, Șc. Gimnazială „Avram Iancu”/GPP Nr.1 Abrud

Folosind calculatorul în activitatea instructiv-educativă din grădiniță, contribuim la schimbări majore în ceea ce privește strategiile de lucru cu copii, se reînnoiesc tehnicile de predare și de învățare, modificând radical rolul educatorului.

Calculatorul nu este utilizat pentru a înlocui activitatea de predare a cadrului didactic, ci pentru a veni tocmai în sprijinul predării, ajutându-l astfel să-și îndeplinească mai bine funcția sa didactică fundamentală.

Prioritatea învățământului o constituie informatizarea, softul educațional, reprezentat de programele informatice special dimensionate în perspectiva predării unor teme specifice, ceea ce reprezintă o necesitate evidentă presupusă de această prioritate.

Programul de calculator poate deveni un suport important pentru o predare eficientă.

De ceva vreme, învățământul românesc a venit în întâmpinarea dorinței copiilor de a ști să utilizeze calculatorul. În acest sens și în școala noastră sunt oferite condiții pentru ca preșcolarii și elevii să cunoască activitatea cu calculatorul în cadrul orelor speciale pentru această disciplină.

În activitatea pe care o desfășor, ca educatoare, am utilizat calculatorul (de fapt un laptop) cu diferite ocazii.

La activitățile de Cunoașterea mediului și Educație pentru societate, când am discutat despre „obiecte de toaletă” și mai precis la „obiectele folosite pentru spălatul dinților”, le-am oferit o scurtă prezentare Power Point ce a fost intuită, discutată, comentată și, după aceea, au fost stabilite regulile de păstrare a curățeniei dinților.

Astfel de imagini le-am prezentat pe laptop și la activitățile despre „obiecte de îmbrăcăminte” și „obiecte de încălțăminte”.

Pentru ca percepția să fie făcută folosind cât mai mulți analizatori, când a fost necesar, am folosit și imagini însoțite de sonor. Un exemplu elocvent îl reprezintă imaginile de toamnă ce au fost însoțite de cântecul pus pe versurile poeziei „Toamna” de Octavian Goga. Copiii au fost încântați, iar după prezentare am purtat discuții privind imaginile urmărite și, făcând legătura cu observațiile făcute în natură, am stabilit concluzii privind aspectele specifice toamnei.

La activitățile de știință au urmărit prezentări cu legume și fructe specifice anotimpului toamna. Pentru evaluarea cunoștințelor am pregătit fișe pe calculator ce presupuneau colorarea numai a legumelor sau a fructelor de toamnă. Pentru a mări gradul de dificultate, le-am cerut să scrie cifra corespunzătoare numărului de legume sau fructe de un anumit fel, realizând caracterul interdisciplinar al activităților.

Trebuie menționat faptul că, în cazul activităților integrate pe care le desfășor ca educatoare, se realizează o întrepătrundere a cunoștințelor din domenii diferite, interdisciplinaritatea fiind atributul specific acestor tipuri de activități. Și pentru a da o notă aparte acestor activități am căutat să atrag copii prin mijloace de învățământ diferite dar, calculatorul a fost cel care i-a cucerit în totalitate.

Deseori le-am prezentat filme artistice („Amintiri din copilărie”) sau de desene animate ce reprezintă povești deja cunoscute de ei. În acest fel, filmele au constituit o dovadă a veridicității celor transmise prin conținutul poveștilor, contribuind prin cuvânt, culoare, mișcare la atragerea și activizarea copiilor, precum și la fixarea pentru mult timp a poveștilor.

Am folosit și jocuri cu un conținut preponderent matematic, ce au constatat în reprezentarea unor obiecte (figuri geometrice, flori, mingi, jucării, păsări) ce trebuiau numărate și comparate între ele. Multe alte jocuri desfășurate pe calculator au avut ca suport figurile geometrice, ocazie cu care am recapitulat și fixat cunoștințele referitoare la forma și culoarea figurilor geometrice.

În cadrul activităților ce presupun învățarea unor cântece am folosit CD-urile pe laptop, unde am și vizionat ce se spunea în cântec, astfel copiii, au memorat versurile mult mai ușor, am analizat

conținutul versurilor și, după ce l-am învățat, în încheiere, am cântat împreună cu înregistrarea. Bucuria lor a fost mare când au constatat că pot cânta împreună cu înregistrarea.

Folosirea laptop-ului îmi ușurează foarte mult munca, ajutându-mă în activitatea de predare-învățare. Acest tip de activități sunt foarte atractive pentru preșcolari și asigură o participare activă a acestora pe tot parcursul activității.

Având în vedere noile tendințe în metodologia didactică, se urmărește realizarea unei instrumentalizări optime a acestora prin integrarea unor mijloace de învățământ adecvate care au un aport autentic în eficientizarea predării-învățării.

Chiar dacă în ziua de azi calculatorul e tot mai răspândit și are numeroase utilizări folositoare copiilor, fără un control, la fel cum se întâmplă în cadrul activităților din grădinițe și școli, poate ajunge extrem de periculos. Nu mai reprezintă o noutate faptul că cei mici intră, prin intermediul Internetului, pe diferite forumuri, într-o primă fază pentru copii, dar chiar și acolo sunt numeroase pericole. Sub o identitate falsă, se pot ascunde chiar pedofili, copiii ajung să le dea acestora prea multe informații, iar ulterior devin victime. Din păcate, mulți micuți sunt nesupravegheați, stau ore în șir pe calculator, ceea ce face să apară agresivitatea, chiar și la fete, atât în limbaj, cât și în comportament, somnul devine tot mai agitat, iar cei mici se izolează tot mai mult de lumea reală, ajungând să trăiască mai mult în lumea virtuală.

Părinții ar trebui să fie mult mai atenți cu programul copiilor, cu preocupările acestora, și ar trebui să le stabilească, în mod obligatoriu, activități zilnice în aer liber. Educatoarele grădiniței noastre discută cu părinții problemele pe care le observă la copii și le atrag atenția asupra pericolelor. Copiii ajung, în mod inconștient, să se identifice cu un personaj din jocurile pe care unii părinți le achiziționează. Astfel, identificarea se face cu eroi duri și agresivi, mai ales la băieți, sau cu personaje atotcunoscătoare, precum vrăjitoarele, la fete. Unii dintre băieți identifică utilizatorul computerului cu personaje dure, sadice, nonconformiste. Un copil este dependent de calculator (Internet și jocuri), dedică puțin timp somnului, își diminuează interesul pentru alte hobby-uri, e frustrat și rebel, mai ales din cauza faptului că părinții nu înțeleg „problema” și nu văd ce este atractiv sau fascinant la acest instrument.

Părinții ar trebui să stabilească un program de folosire a calculatorului și să verifice dacă îl respectă, menționând consecințele pe care copilul le va avea de suportat pentru încălcarea lui, dar și recompensele pe care le poate primi (o excursie, o întâlnire cu prietenii etc.). Evident, principalul avantaj este acela că învață, în joacă, să stăpânească un instrument fără de care viața lui de viitor adult va fi de neconceput.

Este benefic pentru fiecare copil să se familiarizeze cu calculatorul acesta fiind indispensabil pe viitor, însă părinții sunt obligați să-l supravegheze, permițându-i accesul în limita unui program bine stabilit și explicat. Calculatorul dezvoltă capacitatea de concentrare și atenție, crește capacitatea de reacție, la fel și coordonarea. Copilului timid îi oferă posibilitatea de a interacționa cu cineva fără să-i fie teamă de respingere. În același timp cu ajutorul calculatorului găsim o varietate de programe educative, prezentate mai atrăgător și pe înțelesul celui mic. Preșcolarul se va obișnui mai ușor cu literele și va învăța să citească mult mai ușor, jocurile pe calculator îi pot dezvolta gândirea și logica matematică.

Ca o concluzie, cei mici se pot bucura de calculator dacă acesta e folosit cu cap. Părinții care își supraveghează copiii când aceștia utilizează calculatorul pot fi mai liniștiți că aproape totul este în siguranță. Calculatorul face parte din valul viitorului, dar tehnicile clasice de învățare și educație nu trebuie uitate sau date deoparte. Un copil trebuie să reacționeze fizic cu alți oameni și nu trebuie să învețe absolut totul de la calculator.

De asemenea, putem spune că pentru a realiza un învățământ de calitate și pentru a obține cele mai bune rezultate trebuie să folosim atât metodele clasice de predare, învățare, evaluare cât și metodele moderne.

Bibliografie:

1. Ioan Cerghit, Metode de învățământ, Editura Polirom, Iași, 2006, p. 297;
2. www.parinti.com;
3. www.e-referate.ro;

METODELE ACTIVE – DEZIDERAT AL ACTULUI DIDACTIC

Profesor Caizer Daniela, Colegiul Național „Titu Maiorescu” Aiud

Strategiile de predare – învățare ocupă un loc central în cadrul tehnologiei didactice, desemnând de fapt un scenariu conceput de profesor în scopul reducerii la minim a erorilor sau riscurilor și creșterii eficienței actului de predare – învățare. Elevul este pus în contact cu conținutul informațional și este ghidat în procesul de înțelegere, asimilare și aplicare în situații concrete a acestuia. Unele metode solicită mai mult profesorul, ca de exemplu expunerea, povestire, în timp ce altele solicită mai mult elevul. Metodele euristice sunt cele mai indicate în predarea Filosofiei pentru că permit găsirea unor soluții multiple la aceeași problemă, favorizează gândirea divergentă și creativitatea elevilor. În clasa a XII-a, anul de studiu al Filosofiei în liceu, dezvoltarea intelectului se află, conform cu concepția lui Piaget, în stadiul operațiilor abstracte, stadiu care permite prelucrarea informațiilor la nivel exclusiv mental, chiar dacă este vorba despre informații mai puțin concrete. Învățarea prin receptare și învățarea prin descoperire reprezintă cele două extreme ale strategiilor didactice, evaluate în funcție de ponderea acordată profesorului sau elevului. Ca de obicei, eficiența se găsește în echilibru, deci, nu trebuie să excludem total rolul profesorului din activitatea de predare – învățare, dar nici nu trebuie să-l exacerbam.

Problematizarea se instituie, în filosofie, ca o dezbatere cu sine sau cu ceilalți, determinată de „mirare” și de dorința de a descifra permanent „mistere”. În filosofie rezultatul nu este cunoscut de aceea problematizarea se detașează de sensul tradițional, clasic. Într-o formă diferită găsim problematizare la nivel cartezian, în îndoiala metodică, care pune sub semnul întrebării toate cunoștințele care se află la un moment dat în noi, pentru a putea stabili, ulterior, rațional, adevărul sau falsitatea acestora. Și Popper consideră că „cunoașterea începe cu probleme și sfârșește (în măsura în care ea se sfârșește vreodată) cu probleme.” Schema popperiană $P_1 - TT - EE - P_2$ reflectă gândirea critică implicată în demersul de rezolvare a unei probleme. Ca abilitate cognitivă superioară gândirea critică presupune: îndoiala, formularea întrebărilor, avansarea ipotezelor, acceptarea erorii, cercetarea faptelor, acceptarea contra-exemplelor, considerarea obiecțiilor.

În cadrul unei ore de filosofie, crearea unei situații problematice este evident în cazul naturii umane, care presupune orientări diferite, perspective diferite de abordare, puncte de vedere opuse asupra aceluiași teme.

De exemplu:

Tema: Natura umană din perspective sociabilității

Concepte anterioare – natura umană, esență, sociabilitate

Experiența anterioară a elevilor: definirea omului din diferite perspective (omul „trestie cugetătoare” – Pascal; omul „lucru care gândește” – Descartes; omul creator de cultură – Blaga)

Situația – problemă: *Este omul ființă socială?*

Succesiune întrebărilor:

Depinde omul de societate sau poate exista în afara ei?

Existența omului poate fi descrisă ca socială?

Omul se naște ființă socială sau devine?

Bifurcația problemei:

Aristotel: „există în toți instinctul pentru comunitate” (Politica)

Rousseau: „rătăcind prin păduri, fără grai, fără meșteșug, fără să intre în contact cu semenii săi...”
(Discurs asupra originii și inegalității dintre oameni)

Concepte subsumate:

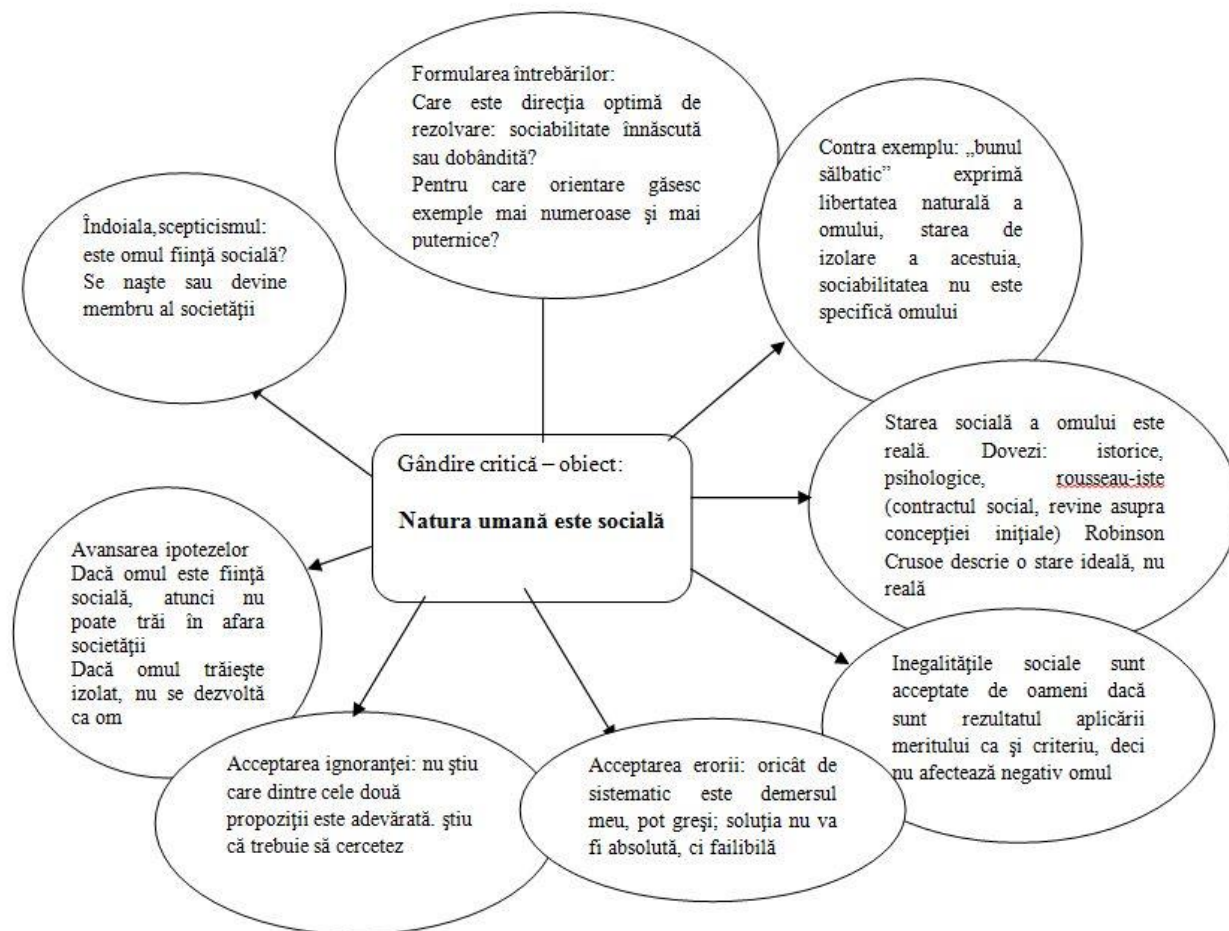
- „zoon politikon”
- „bunul sălbatic”

Concepte ajutătoare:

- stat natural – anterior individului și care poate exista fără acesta, dar individul nu poate exista fără stat (relația dintre organism și mână);

- stat artificial – în starea naturală omul este bun, societatea îl corupe și îl transformă într-o ființă rea care poate fi „salvată” doar prin semnarea unui contract care să asigure protecția tuturor, în egală măsură.

Aplicarea gândirii critice a elevilor asupra situației problematice ar putea avea următoarea finalitate:

În concluzie, putem afirma faptul că, prin specificul conținuturilor abordate, prin metodele moderne utilizate în predarea acestora, se poate contribui semnificativ la formarea personalității elevilor în acord cu idealul promovat de societatea actuală, cu accent pe dezvoltarea gândirii critice a elevilor, punct forte în ceea ce înseamnă „a învăța să înveți”.

Bibliografie:

dexonline.ro

Constantin Cucoș, *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2002

Jacquelin Russ, *Metodele în filosofie*, Editura Univers, București, 1999

ÇA BOUGE A TEIUȘ!

Prof. Popa Adriana, Liceul Teoretic Teiuș

În fiecare an, pe data de 26 septembrie, se sărbătorește la nivel european Ziua Europeană a Limbilor. Pentru Liceul Teoretic Teiuș este deja o tradiție să marcheze acest eveniment important, nu doar într-o singură zi, ci pe parcursul unei întregi săptămâni. În perioada 21-25 septembrie 2015, elevii teiușeni au arătat unicitatea și frumusețea limbilor europene, precum engleza, franceza,

italiana, spaniola, turca, bulgara etc. prin diverse activități: expoziție de planșe, machete, recital de poezie, concurs de cultură generală, karaoke, emisiuni și hituri internaționale la radioul școlii.

La inițiativa doamnelor profesoare Adriana Popa, Corina Radu și Mihaela Ștefănescu s-a derulat în perioada 7–31 martie 2016 a doua ediție a proiectului județean *J'ai à cœur mes amis francophones* între Liceul Teoretic Teiuș și Colegiul Tehnic „Alexandru Domșa” din Alba Iulia. Acest proiect are ca scop celebrarea limbii, culturii și civilizației franceze prin schimburi de bune practici în predarea – învățarea limbii franceze. Elevii celor două instituții au schimbat între ei planșe, desene și mesaje în limba franceză.

Ziua Internațională a Francofoniei a fost celebrată în cadrul proiectului *La francofête*, derulat în perioada 07-18 martie 2016. Elevii teiușeni au marcat acest eveniment mondial important prin: expoziție de planșe, mascote, desene, strângându-se un număr impresionant de 56 de lucrări, scenete de teatru, poezie, jocuri online de cultură generală, karaoke, film, picnic poetic, emisiuni și muzică în limba franceză la radioul școlii.

